Amsterdam University of Applied Sciences

Methodiekbeschrijving Ambulant Jongerenwerk

Author(s)
Sonneveld, Jolanda; Metz, Judith; Koops, Kamiel

Publication date
2013

Document Version
Final published version

Link to publication

Citation for published version (APA):
Sonneveld, J., Metz, J., & Koops, K. (2013). *Methodiekbeschrijving Ambulant Jongerenwerk*. Hogeschool van Amsterdam, Maatschappij en Recht. http://www.profi-leren.nl/images/documenten/DC%20themas/DC%20Thema%20Welzijnswerker%20nieuwe%20stijl%20150114.pdf

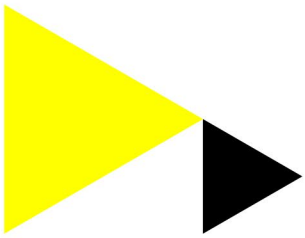

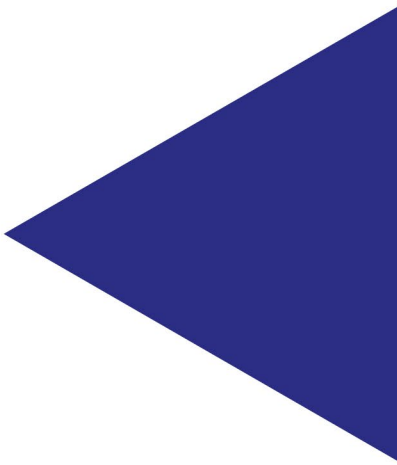

General rights
It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations
If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please contact the library: https://www.amsterdamuas.com/library/contact, or send a letter to: University Library (Library of the University of Amsterdam and Amsterdam University of Applied Sciences), Secretariat, P.O. Box 19185, 1000 GD Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Download date:11 Oct 2026

Creating Tomorrow

Hogeschool van Amsterdam
Maatschappij en Recht

METHODIEKBESCHRIJVING AMBULANT JONGERENWERK

KENNISCENTRUM MAATSCHAPPIJ EN RECHT
LECTORAAT YOUTH SPOT, JONGERENWERK IN DE GROTE STAD

CREATING TOMORROW

Jolanda Sonneveld
Judith Metz
Kamiel Koops

METHODIEKBESCHRIJVING AMBULANT JONGERENWERK

KENNISCENTRUM MAATSCHAPPIJ EN RECHT
LECTORAAT YOUTH SPOT, JONGERENWERK IN DE GROTE STAD

COLOFON

De methodiekbeschrijving Ambulant Jongerenwerk is ontwikkeld door het lectoraat Youth Spot, jongerenwerk in de Grote Stad. Het lectoraat is een samenwerkingsverband tussen de Hogeschool van Amsterdam, ROC van Amsterdam, ROC TOP en de welzijnsorganisaties Combiwel, Dock, Streetcornerwork, Click F1, IJsterk en Welsaen.
Youth Spot werkt van onderop (onder meer op basis van de 'tacit knowledgde' van jongerenwerkers) met een open blik naar stedelijke, landelijke en internationale ontwikkelingen, zowel in de maatschappij als in de werelden van wetenschap en beleid.

Auteurs:
Jolanda Sonneveld
Judith Metz
Kamiel Koops

© Hogeschool van Amsterdam, Oktober 2013

Niets van deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op enige andere wijze zonder voorafgaande schriftelijke toestemming.

Lectoraat Youth Spot, Jongerenwerk in de Grote Stad
Hogeschool van Amsterdam
Kenniscentrum Maatschappij en Recht
Postbus 1025
1000 BA Amsterdam
T. 06 21156083
E. j.j.j.sonneveld@hva.nl / j.w.metz@hva.nl
W. www.hva.nl/youth-spot

INHOUDSOPGAVE

Inleiding

Deel 1: Positie van Ambulant Jongerenwerk

Schema: Methodiek Ambulant Jongerenwerk

Deel 2: Inhoudelijk kader

Deel 3: Organisatie

Deel 4: Uitvoering

Deel 5: Aansturing

Lijst met lastige begrippen

Geraadpleegde literatuur

Bijlagen:

- Hoe is de methodiek tot stand gekomen?
- Literatuur voor verdieping
- Ambulant Jongerenwerk als sociale interventie

INLEIDING

Voor je ligt de methodiekbeschrijving van het Ambulant Jongerenwerk, één van de werkwijzen van het professionele, grootstedelijk jongerenwerk.

Ambulant jongerenwerkers zoeken individuele en groepen (kwetsbare) jongeren op in omgevingen waarin zij hun (vrije) tijd doorbrengen. Ambulant betekent letterlijk 'zonder vaste plaats, heen en weer trekkend'. Zij leggen contact met jongeren, bouwen een betekenisvolle relatie op, signaleren problemen en behoeften en bieden jongeren perspectief. De leefwereld en de eigen ontwikkeldoelen van de jongeren zijn hierbij uitgangspunten. Jongerenwerker proberen binnen dit proces verbindingen tot stand te brengen tussen jongeren en hun omgeving. In het algemeen is de inzet van het Ambulant Jongerenwerk om bij te dragen aan het volwassen worden van jongeren in de samenleving (Metz, Koops en Sonneveld, 2013; Metz, 2011).

Met deze beschrijving zit de methodiek van het Ambulant Jongerenwerk niet alleen meer in de hoofden van jongerenwerkers. Er staat praktisch en met onderzoek onderbouwd op papier wat het alledaags uitvoeren van Ambulant Jongerenwerk inhoudt en hoe de jongerenwerker daarbinnen handelt in het contact met jongeren. Het lectoraat Youth Spot heeft hiervoor praktijkgericht onderzoek[1] uitgevoerd in samenwerking met studenten en docenten van de Hogeschool van Amsterdam, docenten van Roc TOP en de Roc van Amsterdam en ervaren jongerenwerkers van de organisaties Combiwel, Dock, Streetcornerwork en IJsterk.[2]

De methodiekbeschrijving is gemaakt voor jongerenwerkers die Ambulant Jongerenwerk uitvoeren en studenten die leren voor het vak jongerenwerk en andere sociaal-agogische beroepen. Het is een praktische leidraad voor het uitvoeren van Ambulant Jongerenwerk. Uitgelegd wordt:
Deel 1: welke **positie** Ambulant Jongerenwerk inneemt binnen het sociaal werk
Deel 2: hoe je met een **inhoudelijk kader** richting geeft aan de uitvoering van het Ambulant Jongerenwerk.
Deel 3: welke **organisatorische zaken** er geregeld moeten worden
Deel 4: welke methodische stappen en principes aandacht vragen tijdens **de uitvoering**
Deel 5: hoe het Ambulant Jongerenwerk kan worden **aangestuurd.**

De methodiekbeschrijving is verrijkt met tips, voorbeelden en opdrachten die helpen om Ambulant Jongerenwerk in de praktijk toe te passen.

[1] Het onderzoeksrapport *'Wij zijn de brug naar zelf aan de slag gaan'*,over de werking en resultaten van Ambulant Jongerenwerk in de grote stad.
[2] Bijlage 1 geeft inzicht in hoe en in samenwerking met wie deze methodiekbeschrijving over Ambulant Jongerenwerk tot stand is gekomen.

DEEL 1 POSITIE VAN AMBULANT JONGERENWERK

Ambulant Jongerenwerk is een sociaal-agogische werkwijze van het professionele jongerenwerk. Een van de kernwaarden van het jongerenwerk is dat dit een ontwikkelingsgerichte professie is (Metz, 2013, p. 18-19). Dit houdt in dat jongerenwerkers bij de uitvoering van hun werk aandacht hebben voor de – brede, positieve en langdurige- ontwikkeling van jongeren. Jong-zijn is een aparte levensfase waarin jongeren de kans moeten krijgen om datgene te leren dat nodig is om later als volwassene goed te kunnen functioneren.

Jongerenwerk
Het jongerenwerk is een basisvoorziening in het derde milieu (buiten gezin, school en werk) primair voor jongeren uit de lagere sociaaleconomische klasse en kwetsbare jongeren. Vertrekpunt vormt de leefwereld van de jongeren. Inzet van het jongerenwerk is de volwaardige deelname van jongeren aan de samenleving. De precieze inhoud en doelgroepen van het jongerenwerk bewegen mee met maatschappelijke ontwikkelingen en trends in de behoeften en leefsituaties van jongeren (Metz, 2011a).

Typerend aan het Ambulant Jongerenwerk is dat jongerenwerkers werken in de omgeving van de jongeren. De leefwereld en de eigen ontwikkeldoelen van de jongeren zijn hierbij uitgangspunten voor de jongerenwerker. Ambulant jongerenwerkers bieden jongeren een ruggensteuntje bij vragen en problemen. De werkwijze wordt in principe tijdelijk ingezet. Dit betekent dat het de inzet is om jongeren zelfstandig verder te laten gaan of door te leiden naar andere voorzieningen. Als jongeren worden doorgeleid kan dit enerzijds zijn richting vrijetijdsbesteding in de buurt, zoals sportverenigingen of mediaprojecten. Anderzijds kan dit zijn richting school of specialistische hulp- en dienstverlening zoals: (schuld)hulpverlening en woningcorporaties. Om jongeren succesvol door te kunnen leiden werkt het Ambulant Jongerenwerk intensief samen met partners binnen de formele sociale infrastructuur en partners binnen de lokale gemeenschap.

Het Ambulant Jongerenwerk ontstaat na de Tweede Wereldoorlog vanuit het straathoekwerk. In de jaren vijftig, zestig, zeventig en tachtig van de vorige eeuw kampen verschillende westerse landen met groepen jongeren die op straat hangen, overlast veroorzaken en geen aansluiting hebben met de samenleving als geheel. Uit de zoektocht van het jongerenwerk naar manieren waarop deze groepen jongeren wel bereikt kunnen worden, ontstaat het Ambulant Jongerenwerk als werkwijze. (Metz, 2011, p. 8)

Ambulant Jongerenwerk heeft veel gemeen met outreachend werken. Outreachend werken is op een proactieve manier contact leggen met mensen die wellicht hulp behoeven maar die zelf niet om hulp vragen of geen hulp krijgen (Van Doorn et al. 2008, p.21). Overeenkomsten tussen beide werkwijzen zijn bijvoorbeeld dat de professional aansluit bij de leef- en belevingswereld van de doelgroep en dat de professional contact legt in de leefomgeving van mensen.

Met de invoering van het beleid Welzijn Nieuwe Stijl (2010) is outreachend werken in de schijnwerpers komen te staan als methode om mensen die niet om ondersteuning durven of willen vragen (zorgmijders) te bereiken en toe te leiden naar passende hulp- en dienstverlening. Voor het jongerenwerk is deze manier van werken al sinds de jaren tachtig een standaard werkwijze. Recent

onderzoek naar de resultaten en kwaliteit van Ambulant Jongerenwerk brengt de kennis en ervaring over deze werkwijze in kaart (Metz, Koops & Sonneveld, 2013).

> Nederland is internationaal vergeleken laat met het ontwikkelen van Ambulant Jongerenwerk. Mogelijke verklaring hiervoor is dat de rol die het jongerenwerk in de samenleving vervult anders is. In de Verenigde Staten, Groot Brittannië en Brazilië ontstaat het Ambulant Jongerenwerk als werkwijze om het contact tussen samenleving en groepen jongeren te herstellen. In Nederland is het jongerenwerk in de jaren zestig en zeventig drager van de alternatieve jeugdcultuur, en heeft zij geen andere benaderingen nodig om groepen jongeren te bereiken. Pas als door de economische crisis en bezuinigingen in de jaren tachtig, het jongerenwerk het contact met jongeren verliest, gaat zij op zoek naar andere werkwijzen en ontstaat het Ambulant Jongerenwerk. (Metz, 2011, p. 12)

Op de volgende pagina staat in een schema uitgewerkt hoe de methodiek Ambulant Jongerenwerk is opgebouwd. De vier onderdelen: inhoudelijk kader (deel 2), organisatie (deel 3), uitvoering (deel 4) en aansturing (deel 5) worden achtereenvolgens uitgewerkt.

Methodiek Ambulant Jongerenwerk

Deel 1. Positie
Achtergrond en type professionaliteit

Deel 2.Inhoudelijk kader (wie, wat, waar, waarom, waartoe?)

Aanleiding	**Doelgroep**	**Doelen**	**Pedagogische opdracht**
Voor welke behoefte of welk probleem wordt AJW ingezet?	Op wie richt AJW zich?	Wat wil het jongerenwerk met AJW bereiken?	Wat is de pedagogische opdracht van AJW?

Deel 3. Organisatie
- Sociale kaart
- Relevante partners
- Opbouwen samenwerkingsrelatie
- Structureel of tijdelijk?

Deel 4. Uitvoering (inclusief het handelen van de jongerenwerker)

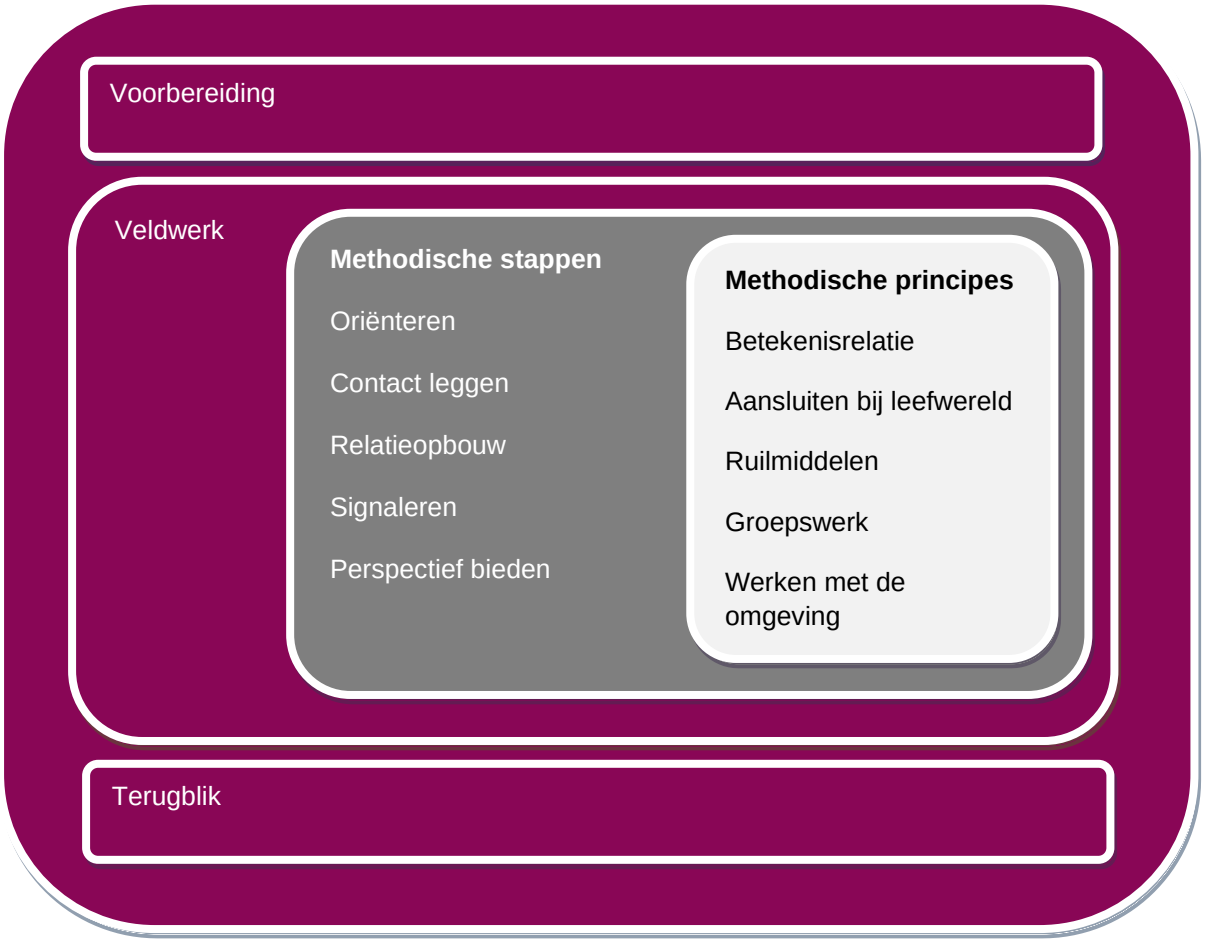

Deel 5. Aansturing
- Samenstelling team
- Management
- Deskundigheidsbevordering
- Waarborgen van veiligheid

DEEL 2 INHOUDELIJK KADER

Het inhoudelijk kader geeft richting aan de uitvoering van het Ambulant Jongerenwerk. In dit kader worden antwoorden gegeven op de vragen:

- Voor welke behoefte of welk probleem wordt Ambulant Jongerenwerk ingezet? (aanleiding)
- Op wie is het Ambulant Jongerenwerk gericht? (doelgroep)
- Wat wil je met het Ambulant Jongerenwerk bereiken? (doelen)
- Wat is de pedagogische opdracht van het Ambulant Jongerenwerk?

Soms is het inhoudelijk kader al binnen een organisatie geformuleerd. Dit kader is dan vaak terug te vinden in handboeken of werkplannen van de organisatie. Als er nog geen uitgewerkt kader is, dan is het belangrijk om deze samen met jouw teamleider en/of collega jongerenwerkers te beschrijven. Door dit kader uit te werken op papier, wordt voor alle betrokkenen (opdrachtgever, samenwerkingspartners en de organisatie) helder waarop het Ambulant Jongerenwerk binnen jouw organisatie zich richt. In dit deel van de methodiekbeschrijving worden de vier onderdelen van het inhoudelijk kader op hoofdlijnen beschreven. Hoe het inhoudelijk kader er precies uit komt te zien hangt af van de omgeving waarbinnen jij als Ambulant jongerenwerker aan de slag gaat.

Methodiek Ambulant Jongerenwerk			
Deel 2.Inhoudelijk kader (wie, wat, waar, waarom, waarvoor?)			
Aanleiding Waarvoor wordt Ambulant Jongerenwerk ingezet?	**Doelgroep** Wie wil je bereiken?	**Doelen** Wat wil je bereiken?	**Pedagogische opdracht** Wat is de pedagogische opdracht?

2.1 Waarvoor wordt Ambulant Jongerenwerk ingezet? [aanleiding]

Vaak is er een concrete aanleiding voor het inzetten van Ambulant Jongerenwerk. Redenen zijn meestal overlastsituaties in buurten, problemen bij (groepen) jongeren of het ontbreken van toegankelijke vrijetijdsbesteding voor jongeren. Concrete behoeftes of problemen die aanleiding zijn voor het inzetten van Ambulant Jongerenwerk zijn:

1. In buurt X storen oudere en jongere buurtbewoners zich aan elkaar. Het uitbundige gedrag van de jongeren wordt de ouderen die in de buurt wonen regelmatig te veel. Oudere bewoners hebben de politie laten weten dat ze bang zijn voor de jongeren en klagen voortdurend over geluidsoverlast en in hun ogen agressieve gedrag van de jongeren. De jongeren nemen het de ouderen kwalijk dat zij direct de politie hebben ingeschakeld. Volgens hen valt de overlast best mee en valt er best met elkaar te praten over de situatie.
2. Een groepje jongeren zwerft op straat. De meesten volgen momenteel geen opleiding en hebben geen werk. Door de aanschaf van dure spullen hebben sommigen hoge schulden.
3. Een groepje tieners verveelt zich en klaagt over het gebrek aan leuke voorzieningen in hun buurt. Bij hun thuis is het te klein om te chillen en vrienden te ontvangen en ze hebben geen geld om gebruik te maken van commerciële ontmoetingsplekken. Ze willen graag iets leuks organiseren in hun vrije tijd.

Tip: zorg ervoor dat je de opdrachtgever, de doelgroep en eventuele samenwerkingspartners zoveel mogelijk betrekt bij het verhelderen van de aanleiding voor het inzetten van Ambulant Jongerenwerk. Op deze manier verzamel jij waardevolle informatie en het draagt eraan bij dat het Ambulant Jongerenwerk aansluit bij de aanwezige behoefte of een oplossing biedt voor het probleem.

2.2 Wie wil je bereiken? [doelgroep]

Ambulant jongerenwerkers richten zich op zowel individuen als groepen jongeren. Het is belangrijk om zo nauwkeurig mogelijk te benoemen op welke jongeren het Ambulant Jongerenwerk zich richt. Een doelgroepformulering maakt het mogelijk om tijdens evaluaties te toetsen of je de juiste jongeren worden bereikt. Indien dit niet zo blijkt te zijn zul je je moeten afvragen waarom je de doelgroep niet bereikt en wat je eventueel kunt doen om de doelgroep wel te bereiken. Ook kan het zijn dat de formulering van de doelgroep niet klopt, en dat die in overleg met opdrachtgevers en samenwerkingspartners moet worden bijgesteld.

De primaire doelgroep van het Ambulant Jongerenwerk zijn jongeren in de leeftijd van 10 tot en met 23 jaar. Binnen deze groep zijn drie specifieke doelgroepen te onderscheiden. Het kan per organisatie verschillen op welke doelgroep het Ambulant jongerenwerk zich specifiek richt.

Doelgroep 1. Jongeren met wie het goed gaat

Dit zijn jongeren tussen de 10 en 23 jaar. Ze gaan naar school en hebben geen grote problemen. Ze zijn gemotiveerd om hun vrije tijd zinvol te besteden.

> Jordy is 13 en is vast besloten om profvoetballer te worden. Voetballen is zijn passie. Na het maken van zijn huiswerk leeft hij zich samen met zijn vrienden uit op het trapveldje bij hem in de buurt. Zij hebben de ambulant jongerenwerker gevraagd om hen te helpen bij het organiseren van een buurtcompetitie.

Doelgroep 2. Jongeren met lichte problemen

Jongeren tussen de 10 en 23 jaar met lichte problemen op het terrein van bijvoorbeeld school, werk, wonen, thuis of financieel. Deze jongeren kunnen verder afglijden als hun problemen niet worden opgelost. Ze zijn zichzelf nog niet altijd bewust van hun problemen en zoeken uit zichzelf geen hulp.

> Mehmet is 17 jaar. Met grote tegenzin gaat hij naar school waar hij een technische mbo niveau 2 opleiding volgt. Samen met zijn vrienden is hij dagelijks te vinden op het pleintje in de wijk of bij het winkelcentrum. Soms ook tijdens schooltijd. Hij ontmoet daar sinds kort de Ambulant jongerenwerker.

Doelgroep 3. Jongeren met meervoudige problemen

Jongeren tussen de 10 en 23 jaar die problemen hebben op meerdere leefgebieden zoals, school, werk, sociale omgeving, gezondheid, justitie, financiën, verslaving en gebrek hebben aan een zinvolle dagbesteding.

> Daisy is 18 jaar, heeft geen startkwalificatie, geen werk, €13.000, - aan schulden en woont bij haar moeder. Ze is zwanger en met de vader heeft ze weinig contact meer. Haar moeder is verslaafd aan alcohol, heeft een uitkering en ook veel schulden. Het lukt Daisy maar niet om haar leven op de rit te krijgen. Via de meidenbus in haar buurt is zij in contact gekomen met het Ambulant jongerenwerk.

Meestal worden er in de doelgroepformulering geen uitspraken gedaan over de culturele achtergrond, het opleidingsniveau, de sociaaleconomische klasse of de jeugdcultuur van jongeren. Deze gegevens

worden niet in de doelgroepformulering opgenomen omdat je daarmee het risico loopt om bepaalde jongeren uit te sluiten. Bij het uitvoeren van een doelgroepanalyse kun je deze gegevens wel voor jezelf in kaart brengen. Inzicht hierin kan helpen om zo goed mogelijk aan te laten sluiten bij de leefwereld van jongeren die je wilt bereiken. Om meer gegevens te verzamelen over kenmerken van jongeren in een bepaalde buurt kun je:

- Via websites van de gemeente of het Centraal Bureau voor de Statistiek informatie opvragen over de bevolkingssamenstelling in een bepaalde gemeente of buurt;
- Groepen jongeren observeren op straat, school of in winkelcentra (zie ook deel 4 stap 1 oriënteren);
- Informeren bij samenwerkingspartners zoals politie, jeugdhulpverlening, collega jongerenwerkers en onderwijs.

2.3 Wat wil je bereiken? [doelen]

Het formuleren van doelen geeft inzicht in wat je met het Ambulant Jongerenwerk wilt bereiken. Ook kun je naderhand vaststellen of je het gewenste resultaat hebt bereikt.

Hoofddoelen van Ambulant Jongerenwerk

Uit onderzoek naar de doelen en resultaten van het Ambulant Jongerenwerk wordt helder dat deze werkwijze ingezet kan worden voor vijf hoofddoelen:

1. Binding aan de samenleving
Veel jongeren binnen de doelgroep dreigen de aansluiting met de samenleving te verliezen of hebben deze al verloren. Ambulant jongerenwerkers leggen contact met jongeren, en motiveren en ondersteunen jongeren bij het meedoen in de samenleving. Ook onderhouden zij contact met volwassenen en voorzieningen om ruimte te scheppen voor de inbreng van jongeren.

2. Verantwoordelijkheid leren dragen voor het eigen leven
Het Ambulant Jongerenwerk heeft als doel om jongeren (te leren) zelf – en als nodig ondersteund door anderen – verantwoordelijkheid te dragen voor het eigen leven. Door middel van informatie en advies, lichte ondersteuning en toeleiden naar gespecialiseerde hulp- en dienstverlening.

3. Gedragsverandering (bijdragen aan het voorkomen van overlast en criminaliteit)
Ervaren overlast van jongeren op straat is vaak een reden om Ambulant Jongerenwerk in te zetten. Door enerzijds jongeren en/of buurtbewoners en andere betrokkenen bewust te maken van gewenst gedrag en anderzijds in dialoog met alle betrokkenen, waaronder jongeren, buurtbewoners, ondernemers, gemeente en woningcorporaties naar alternatieven te zoeken draagt Ambulant Jongerenwerk bij aan het voorkomen en verminderen van overlast.

4. Ontspanning en ontmoeting
Diverse groepen jongeren hebben behoefte aan ontspanning en ontmoeting. Ambulant Jongerenwerk beoogt bij te dragen aan ontspanning en ontmoeting van jongeren door samen met jongeren activiteiten te organiseren of jongeren toe te leiden naar vrijetijdsactiviteiten.

5. Vorming
Jong-zijn is een aparte levensfase waarin jongeren de kans moeten krijgen om datgene te leren dat nodig is om als volwassene later goed te kunnen functioneren (Metz, 2011a; Metz, 2013). Het Ambulant Jongerenwerk draagt hier enerzijds aan bij door jongeren toe te leiden naar school of een stageplek. Anderzijds leren jongeren via Ambulant jongerenwerkers sociaal communicatieve vaardigheden en helpen zij jongeren om inzicht in zichzelf te krijgen en toe te werken naar een betekenisvolle toekomst.

Subdoelen

Vanuit de vijf hoofddoelen kun je vervolgens subdoelen formuleren voor het Ambulant Jongerenwerk. Subdoelen geven weer wat je concreet wilt realiseren om de hoofddoelen te kunnen bereiken. Het is belangrijk om de subdoelen SMART (Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden) te formuleren. Hierdoor heb je concrete richtpunten en kun je achteraf controleren of je de gestelde doelen daadwerkelijk hebt bereikt.

Zie voor meer informatie hierover:

- Sociaal-Cultureel Werk SAW 4: Thema 4, p. 117
- Denken en Doen, Beter programmeren in het sociale domein, p. 179.

Om inzicht te krijgen in de resultaten van het Ambulant Jongerenwerk zul je regelmatig moeten registreren en evalueren of de gestelde doelen worden behaald. Ook de opdrachtgever (financier) wil graag geïnformeerd worden over de resultaten om vast te kunnen stellen of de overheidsfinanciën doelmatig worden besteed. Om beter inzicht te krijgen in wat de inzet het jongerenwerk oplevert zijn recent speciale instrumenten ontwikkeld om de resultaten te meten. Een voorbeeld is Jongerenwijzer.

Jongerenwijzer
Jongerenwijzer is een instrument dat helpt bij het krijgen van inzicht in resultaten. Het instrument bestaat uit drie onderdelen:

- Jongere en jongerenwerker leggen in een *persoonlijk plan* concrete afspraken vast.
- Via *groepslijsten* formuleren jongerenwerkers doelen en resultaten van het groepsgericht jongerenwerk.
- Instellingen krijgen via een *gestandaardiseerde vragenlijst* feedback van ketenpartners. (www.jongerenwijzer.com)

Door het gebruik van dit instrument weet je hoeveel en welke jongeren je bereikt en hoe jongeren en groepen zich in de tijd ontwikkelen. Deze informatie helpt je om meer gericht te begeleiden.

In de tabel hieronder worden voorbeelden gegeven over hoe je concrete subdoelen kunt formuleren en hoe je resultaten kunt meten.

Hoofddoel	**Concrete subdoelen**	**Hoe resultaten meten?**
1. Binding aan de samenleving	- x aantal jongeren bereikt per jaar - x aantal keer per jaar jongeren doorleiden naar voorzieningen. - x aantal keer per jaar een buurtactiviteit organiseren / bijwonen waarbinnen jongeren participeren.	- Registreren van het aantal jongeren dat is bereikt. - Registreren aantal jongeren dat is doorgeleid naar voorzieningen. - Registeren van aantal buurtactiviteiten waarbij jongerenwerker of jongeren betrokken waren. - Uitwisseling over jongeren met samenwerkingspartners
2. Verantwoordelijkheid leren dragen voor het eigen leven	- x aantal keer per jaar individuele gesprekjes met verschillende jongeren - x aantal keer per jaar informatie en advies gegeven - x aantal keer per jaar doorverwezen naar andere instanties	- Registeren aantal: - individuele gesprekken - informatie en advies - doorverwijzingen - Vragenlijsten afnemen met deelnemers (1 of 2 keer per jaar) om inzicht te krijgen in de ontwikkeling die jongeren doormaken. (Zie kader over Jongerenwijzer)
3. Gedragsverandering	Overlastmeldingen zijn in buurt x met x% afgenomen in de periode van 6 maanden	- Observaties van gedrag van jongeren waarnemen en vastleggen in een verslag (sfeer, incidenten, etc.). - Uitwisseling over overlast(meldingen) met ketenpartners (politieregistraties).
4. Ontspanning en ontmoeting	- x aantal keer per jaar een activiteit organiseren in samenwerking met jongeren. - x aantal keer per jaar jongeren doorleiden naar zinvolle vrijetijdsbesteding.	- Registreren aantal georganiseerde activiteiten, het aantal deelnemers en hun mate van betrokkenheid. - Registreren aantal jongeren dat is doorgeleid naar zinvolle vrijetijdsbesteding.
5. Vorming	- x aantal keer per jaar individuele gesprekjes voeren met verschillende jongeren - x aantal keer per jaar jongeren doorleiden naar school of stageplek.	- Registreren aantal jongeren dat is doorgeleid naar school of stageplek. - Vragenlijsten afnemen met deelnemers (1 of 2 keer per jaar) om inzicht te krijgen in de ontwikkeling die jongeren doormaken. Wat hebben zij geleerd? (Zie kader Jongerenwijzer) - Observaties van gedrag en ontwikkelingen van jongeren waarnemen en vastleggen.

2.4 Wat is de pedagogische opdracht Ambulant Jongerenwerk?

Als Ambulant Jongerenwerker richt je je op de leeftijdsgroep 10 tot en met 23 jaar en heb je dus te maken met een doelgroep die zich bevindt in de overgang van jeugd naar volwassenheid. Jongerenwerkers hebben naast ouders of verzorgers en leraren op school een rol in het opvoeden van jongeren. De rol van het Ambulant Jongerenwerk in het opvoeden van jongeren wordt ook wel de pedagogische opdracht genoemd. Het is belangrijk om je bewust te zijn van deze pedagogische rol. Dit houdt onder andere in dat je jezelf af moet vragen wat jij jongeren wilt / kunt leren en welke stijl van begeleiden bij jou past en aansluit bij de behoeften van jongeren.

Aandacht voor de pedagogische opdracht
De pedagogische opdracht van het jongerenwerk heeft de afgelopen jaren meer aandacht gekregen. Aanleiding voor die aandacht is het inzicht dat kinderen en jongeren onvoldoende leren wat wel of niet kan, wat wel of niet belangrijk is en daardoor op oudere leeftijd vastlopen in de samenleving (Hermanns, 2007). Het tekort schieten van de opvoeding van kinderen en jongeren is reden om expliciet de aandacht te vestigen op pedagogische processen. Micha de Winter (2011) pleit voor het investeren in de publieke opvoeding (pedagogische civil society) omdat daar vanuit kinderen en jongeren veel behoefte aan is, terwijl daar in de hedendaagse samenleving weinig aandacht voor is. Het jongerenwerk is eind negentiende eeuw ontstaan om de leemte in de pedagogische begeleiding van jongeren in het publieke domein in te vullen (Metz,2011a)

De pedagogische opdracht van Ambulant jongerenwerkers is tweeledig. Enerzijds leer je jongeren om mee te doen en invloed te hebben op de samenleving. Dit doe je door jongeren de sociale en culturele codes van de volwassensamenleving bij te brengen en door emancipatie en zelfvertrouwen van jongeren te bevorderen. Door ze bijvoorbeeld te stimuleren om hun eigen mening te vormen, een podium te bieden waar zij zichzelf kunnen laten zien en horen en door hen te complimenteren. Anderzijds leer je de gemeenschap om zich open te stellen voor de aanwezigheid van jongeren in de openbare ruimte en hun inbreng. Hierbij is het belangrijk dat er ruimte wordt gemaakt voor de leefwereld van jongeren (inclusief hun jeugdcultuur) en dat er aangesloten wordt bij de leefwereld van jongeren zodat zij de overgang naar volgende ontwikkelingsstadia tot en met de volwassenheid kunnen maken (Oenen e.a., 2011). Dit kun je bijvoorbeeld doen door jongeren uit te nodigen om met buurtbewoners en organisaties in dialoog te gaan over de leefbaarheid in de buurt.

<u>Pedagogisch concept</u>
Hoe de pedagogische opdracht van het Ambulant Jongerenwerk in praktijk vorm krijgt hangt af van de pedagogisch concept van de organisatie. Het verschilt namelijk tussen organisaties welk idee zij hebben over hoe jongeren met elkaar zouden moeten omgaan en op welke gebieden jongeren zich zouden kunnen ontwikkelen. Indien de organisatie nog niet beschikt over een pedagogisch concept dan kun je deze samen met je teamleider en collega-jongerenwerkers formuleren. Onderzoek wijst uit dat het pedagogisch concept van het Ambulant Jongerenwerk drie belangrijke uitgangspunten heeft:

1) Dialogiserend opvoeden; dit houdt in dat je een open gesprek aangaat met jongeren over hun leven, hun functioneren en hun toekomst. Je voert het gesprek met jongeren op basis van gelijkwaardigheid. Op deze manier bied je jongeren de gelegenheid om zich bewust te worden van hun kwaliteiten, de impact van hun gedrag en hun ambities voor de toekomst.

2) Jongeren hebben regie; hiermee wordt bedoeld dat je jongeren eigenaar laat zijn van wat er gebeurt. Je kunt jongeren stimuleren en helpen om zelf de regie te nemen door hen zelf te laten bedenken, besluiten en uitvoeren. Hiermee geef je jongeren de gelegenheid om te leren om zelf verantwoordelijkheid te dragen voor hun eigen leven.
3) Positieve benadering; dit houdt in dat je jongeren erkent, waardeert en respecteert zoals zij zijn. Door jongeren positief aan te spreken en samen met jongeren te kijken naar wat goed gaat en naar mogelijkheden in plaats van naar wat fout gaat en de onmogelijkheden, maak je jongeren bewust van hun capaciteiten en geef je jongeren vertrouwen en kracht voor de toekomst.

Aandachtspunt: De praktijk leert dat het niet gemakkelijk is om jongeren eigenaar te laten zijn van hun eigen ontwikkeling. Realiseer je dat het tijd kost om jongeren te leren om te organiseren en verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen leven. Vaak is de tijd die hiervoor wordt toegezegd door opdrachtgevers onvoldoende.

<u>Pedagogische relatie</u>
De jongerenwerker heeft met jongeren een pedagogische relatie. Dit houdt in dat je je als jongerenwerker bewust bent van het verschil in verantwoordelijkheid tussen jongerenwerker en jongere, en bewust bezig bent met het begeleiden van het volwassen worden van de jongeren. Wees je ervan bewust dat je als jongerenwerker een voorbeeld bent voor jongeren die bezig zijn om volwassen te worden. De pedagogische relatie tussen jongeren en Ambulant Jongerenwerkers kent twee spanningsvelden. Dit komt omdat jongerenwerkers bezig zijn om jongeren te helpen met het volwassen worden, maar de jongeren dat nog niet zijn.

Spanningsveld 1: Gelijkwaardig zijn en er boven staan
Dit eerste spanningsveld betekent dat je in contact met jongeren enerzijds gelijkwaardig bent met jongeren en anderzijds in staat bent om hiërarchisch boven jongeren te staan. Gelijkwaardigheid is belangrijk om aansluiting te kunnen vinden bij de leefwereld van jongeren. Soms is het nodig om hiërarchisch boven jongeren te staan om jongeren te laten ervaren dat jij als beroepskracht eindverantwoordelijk bent dus optreedt wanneer dat nodig is.

Voorbeeld van gelijkwaardig zijn

'Je moet ze niet gaan bevaderen of bemoederen. Je moet ze als gelijkwaardig behandelen. Het moet niet zo zijn dat ik alleen maar kritiek heb of aangeef hoe dingen moeten.' (Ambulant Jongerenwerker)

Voorbeeld van er boven staan

'Je hebt een soort van opvoedtaak, je zegt wat niet en wel mag. Je leert ze een beetje grenzen stellen.' (Ambulant Jongerenwerker)

Spanningsveld 2: Meebewegen en streng zijn
Het tweede spanningsveld van de pedagogische relatie gaat erover dat je enerzijds in staat bent om met jongeren mee te bewegen. Het is belangrijk dat je flexibel bent om jongeren aan je te kunnen binden. Anderzijds is het soms nodig om streng te zijn richting jongeren, juist omdat je daarmee de jongeren de veiligheid en structuur kunt bieden waarnaar zij op zoek zijn.

'Je hoeft niet altijd serieus te zijn, maar wanneer het serieus moet dan ben je serieus. Je moet geven en nemen, zo zeg ik het altijd. Je kan niet zeggen: "nee ik ben de baas en ik doe alles wat ik wil en je moet daar naar luisteren." Dat gaat niet bij het jongerenwerk, dan lopen de jongeren uiteindelijk weg. Dan sta je de volgende keer in je eentje.' (Ambulant Jongerenwerker)

Zie voor meer informatie over opvoeden: Sociaal-Cultureel Werk SAW 4: Thema 8, p.243 t/m p. 296.

Opdrachten bij deel 2

Opdracht 1: Inhoudelijk kader

- Onderzoek of er een inhoudelijk kader voor Ambulant Jongerenwerk is uitgewerkt binnen de organisatie waar jij werkt of stage loopt. Raadpleeg hiervoor beleidsnota's, werkplannen of handboeken van de organisatie. Verzamel de bestaande informatie. Probeer onderstaande vragen te beantwoorden:
  - Wat is de aanleiding om het Ambulant Jongerenwerk uit te voeren?
  - Op wie richt het Ambulant Jongerenwerk zich?
  - Wat zijn de doelen van het Ambulant Jongerenwerk?
  - Wat is de pedagogische opdracht van het Ambulant Jongerenwerk?

  Probeer de eventuele ontbrekende informatie aan te vullen door hiernaar te vragen bij je teamleider of collega jongerenwerkers.

Opdracht 2: Registeren

- Ga binnen de organisatie waar je werkt of stage loopt na welke gegevens er van het Ambulant Jongerenwerk worden geregistreerd.
  - Biedt deze informatie volgens jou voldoende inzicht om de resultaten van het Ambulant Jongerenwerk in beeld te brengen?
  - Welke informatie ontbreekt en hoe zou je deze informatie kunnen verzamelen?
    (zie tabel Subdoelen in paragraaf 2.3 op pagina ..).

DEEL 3 ORGANISATIE

Het is helder waarom , voor wie en met welke pedagogische opdracht het Ambulant Jongerenwerk wordt ingezet. Voordat je daadwerkelijk veldwerk gaat doen is het belangrijk om een aantal zaken vooraf te organiseren. Het Ambulant Jongerenwerk vindt plaats in de leefwereld en omgeving van jongeren. Dit betekent dat het regelwerk dat nodig is in een jongerencentrum binnen deze werkwijze heel beperkt is (denk aan het bepalen van de openstelling, de inrichting of budgetbeheer). Wel is het belangrijk dat je vooraf kennis neemt van de sociale kaart en contact legt met relevante samenwerkingspartners.

In dit deel van de methodiek wordt uitgebreid ingegaan op het aangaan en onderhouden van productieve samenwerkingsrelaties met partners in de omgeving van jongeren. Het gaat hierbij niet alleen om het samenwerken met organisaties binnen de formele sociale infrastructuur (zoals het onderwijs, politie en hulpverlening), maar ook met partners in de buurt zoals buurtbewoners, ondernemers, buurtinitiatieven en verenigingen. Samenwerken is voor Ambulant Jongerenwerk van belang om:

- informatie over jongeren of de buurt te kunnen delen,
- jongeren te kunnen doorleiden,
- werkprocessen op elkaar af te stemmen
- ruilmiddelen te verzamelen (activiteiten en middelen die je jongeren kunt aanbieden als alternatief).
- het sociale netwerk van jongeren steviger te kunnen maken.
  (Sociaal-Cultureel Werk SAW4)

Methodiek Ambulant Jongerenwerk
Deel 3. Organisatie - Sociale kaart - Relevante partners - Opbouwen samenwerkingsrelatie - Structureel of tijdelijk?

3.1 Sociale kaart

Het is allereerst van belang om kennis te hebben van de sociale kaart in jouw werkgebied. Een sociale kaart is een overzicht van relevante instellingen, vrijwilligersorganisaties en buurtinitiatieven op het gebied van wonen, zorg, welzijn en vrije tijd in een bepaalde regio. Je kunt de sociale kaart van de organisatie waarvoor je werkt raadplegen om inzicht te krijgen welke organisaties in de omgeving van jongeren actief zijn. Indien jouw organisatie niet over een sociale kaart beschikt, dan kun je deze zelf maken. Zie voor meer informatie over de sociale kaart: Sociaal-Cultureel Werk SAW 4: Thema 10, p. 338 – 344.

3.2 Relevante partners

De sociale kaart helpt jou om organisaties te kiezen die voor jou van belang zijn om actief mee samen te werken. Realiseer je dat je niet met iedereen kunt samenwerken en contact kunt onderhouden. Relevante samenwerkingspartners voor het Ambulant Jongerenwerk zijn onder te verdelen in enerzijds partners binnen de formele sociale infrastructuur. Dit zijn onder andere: de gemeente, Bureau leerplicht, justitie, scholen, politie, jeugdhulpverlening, woningcorporaties en de reclassering. Sommigen van deze instellingen vormen met elkaar een keten (zie kader over voorbeelden van structurele samenwerkingsverbanden).
Anderzijds zijn er samenwerkingspartners binnen de lokale gemeenschap zoals bewonersgroepen, zelforganisaties, vrijwilligersorganisaties, (sport)verenigingen, culturele broedplaatsen, plaatselijke ondernemers en sociale professionals. Dit worden ook wel partners binnen de informele sociale infrastructuur genoemd. In deel 4 (principe 4 werken met de omgeving) wordt verder uitgewerkt wat de samenwerking met bovenstaande partners inhoudt.

'Bijvoorbeeld de mensen die een snackbar hebben of een belhuis, dat zijn wel de vaste contacten. Zij zijn echt ook onze ogen als wij er niet zijn, kunnen ze later zeggen "hey er is dit of dat gebeurd". Want heel vaak hangen jongeren daar voor de deur, de hele dag, dat gebeurt wel heel vaak.' (Ambulant jongerenwerker)

3.3 Opbouwen samenwerkingsrelatie

Een goede samenwerking vraagt om: kennismaken, het maken van heldere samenwerkingsafspraken, het opbouwen van vertrouwen en het evalueren van de samenwerking.

Kennismaken
Zodra je hebt achterhaald wie het aanspreekpunt is van de organisatie, begin je met de kennismaking. Kennismaken kun je doen door een afspraak te maken voor een kennismaking, door mensen aan te spreken na afloop van netwerkbijeenkomsten, vergaderingen of activiteiten. Tijdens deze kennismaking kun je de betreffende persoon enerzijds informeren over jouw rol in de buurt en in contact met jongeren. Anderzijds ben jij benieuwd naar de rol van de ander en hun relatie of betrokkenheid met jongeren. Vraag bijvoorbeeld naar wat hij of zij weet over groepen jongeren waar jij contact mee hebt. Verder kun je elkaar ook informeren over reeds bestaande samenwerkingsvormen tussen jullie beide organisaties. Wissel aan het einde van de kennismaking contactgegevens aan elkaar uit.

Samenwerkingsafspraken
In het contact met samenwerkingspartners is het belangrijk om verwachtingen naar elkaar uit te spreken en goede samenwerkingsafspraken te maken. Bijvoorbeeld over hoe jullie omgaan met de privacy van jongeren, de manier waarop je jongeren door gaat leiden naar schuldhulpverlening (zie ook kader .. deel 4 principe 1) en over hoe je contact met elkaar wilt onderhouden. Indien samenwerkingspartners ook onderdeel zijn van een ketensamenwerking (zie kader..), dan zijn er door het management van de organisaties formele afspraken rondom samenwerking vastgelegd. Hiernaar kun je informeren bij de persoon die de ketensamenwerking coördineert.

Opbouwen van vertrouwen
Om een samenwerking te laten slagen is onderling vertrouwen een belangrijke voorwaarde. Uit praktijkvoorbeelden blijkt dat een goede samenwerking valt of staat met vertrouwen in elkaar en in de samenwerking.

'Ik bedoel voor mij was het makkelijk omdat ik die vrouw kende weet je. Ik hoefde alleen een belletje te plegen, ik heb iemand voor je, dit en dat, heel makkelijker.' (Ambulant jongerenwerker)

Investeren in samenwerkingsrelaties is dus meer dan de moeite waard. Het kan bijdragen aan een snelle en efficiënte hulp- en dienstverlening aan jongeren. Je kunt vertrouwen opbouwen door:

- goed bereikbaar te zijn voor samenwerkingspartners;
- gemaakte afspraken op tijd na te komen;
- je deskundigheid te laten zien;
- zo nu en dan prettige informele contacten te hebben.

Evalueren van de samenwerking
Er kunnen van allerlei redenen zijn waarom een samenwerking niet goed verloopt. Zo kan er bijvoorbeeld onduidelijkheid zijn over doelen, taken of verantwoordelijkheden. Ook kan het zo zijn dat samenwerkingspartners qua inzet en benaderingswijze richting jongeren van elkaar verschillen (Van Doorn e.a, 2008; Veenbaas et al, 2011). Zo verschillen de belangen van de politie (veiligheid, rust op straat) en die van het jongerenwerk (perspectief bieden aan jongeren) van elkaar en hebben in het

verleden tot veel spanningen geleid binnen de samenwerking. Zodra je merkt dat de samenwerking stroef verloopt is het belangrijk om met elkaar in gesprek te gaan. Op deze manier kun je eventuele spanningen naar elkaar uitspreken en afspraken maken die bijdragen aan een verbetering van de samenwerking. Ook is het waardevol om zo nu en dan positieve punten van de samenwerking naar elkaar toe uit te spreken.

3.4 Structureel of tijdelijk?

Met samenwerkingspartners kun je structureel of tijdelijk samenwerken. Partners waarmee je structureel samenwerkt zijn bijvoorbeeld de politie, het onderwijs en de gemeente. Met deze partners heb je regelmatig contact via mail, telefoon of face-to-face tijdens netwerkoverleggen of het veldwerk. Voorbeelden van structurele samenwerkingsverbanden zijn ketensamenwerking en combi-teams. Voor structurele samenwerkingsverbanden zijn er meestal formele afspraken gemaakt over de wijze waarop er met elkaar wordt samengewerkt.
Met tijdelijke samenwerkingspartners werk je eenmalig of voor een bepaalde periode (projectmatig) samen. Zo kun je bijvoorbeeld in het kader van een buurtproject tijdelijk samenwerken met een kunstenaar of een bewonersgroep.

Voorbeelden van structurele samenwerkingsverbanden

Ketensamenwerking
Binnen een keten werken verschillende maatschappelijke organisaties op structurele wijze samen aan een centraal gesteld maatschappelijk doel. Alle activiteiten van de verschillende organisaties worden in de keten op elkaar afgestemd. Hierdoor kan een groter resultaat worden behaald dan wanneer de organisaties naast elkaar werken. Ook kan de ketensamenwerking een efficiëntere en effectievere dienstverlening opleveren (Vonk, 2012). Binnen ketens gelden formele afspraken over hoe er met elkaar wordt samengewerkt en welke informatie wordt gedeeld. Vaak staat een keten onder leiding van een ketenregisseur. Voorbeelden van ketensamenwerking zijn het Netwerk 12+, het Zorgadviesteam (ZAT-team), het Veiligheidshuis en het Ouder-Kind-Team.

Combi-team
In een Combi-team lopen twee organisaties gezamenlijk hun ambulante ronde. Concreet betekent dit dat een jongerenwerker de ronde loopt samen met een medewerker van bijvoorbeeld het straathoekwerk of jeugdzorg. Voordelen van het werken in een Combi-team zijn dat je jongeren een breed aanbod kunt bieden (van hulpverlening tot activiteiten) en snel verbindingen tot stand kunt om jongeren te kunnen doorleiden. Tot slot krijg je op deze manier een goed inzicht in elkaars werkzaamheden en kun je van elkaar leren. Wees je er wel van bewust dat jongeren die jou al goed kennen maar de ander nog niet bij een eerste ontmoeting wantrouwend kunnen zijn over jullie gezamenlijke bedoelingen.

‘Soms kom je jongeren tegen die bepaalde vragen hebben waar je als jongerenwerker niet zo snel een antwoord op hebt. Uiteindelijk wel, maar het kost iets meer tijd. Terwijl als je met iemand een ronde loopt van bijvoorbeeld van Streetcornerwork en het gaat over hulpverlening, krijgt iemand meteen antwoord. Dat is de meerwaarde van het lopen met iemand anders.’ (Ambulant jongerenwerker)

FOTO COMBiTEAM VIA STREETCORNERWORK

Voor meer verdieping over samenwerken zie:

- Sociaal-Cultureel Werk SAW 4. Thema 10 Netwerken en sociale kaart, p. 317-344.
- Outreachend werken. Handboek voor werkers in de eerste lijn. H 8.5, p. 161-172.

Opdrachten bij deel 3

Opdracht 3: Samenwerken

- Breng in beeld welke organisaties actief zijn in de buurt en wat hun dienst/hulpaanbod is voor jongeren? Denk hierbij naast hulpverlenende instanties ook aan het aanbod op het terrein van vrijetijdsbesteding en het aanbod van vrijwilligersorganisaties.
    - Met welke organisaties wil je samenwerken als ambulant jongerenwerker?
    - Hoe ga je de samenwerkingsrelaties met deze organisaties opbouwen?

DEEL 4 UITVOERING

Je hebt helder voor ogen voor wie en waarom je Ambulant Jongerenwerk gaat inzetten en je hebt in kaart wie belangrijke samenwerkingspartners zijn. In dit deel van de methodiek zoomen we in op de uitvoering van Ambulant Jongerenwerk; over wat je precies doet in het contact met jongeren. De uitvoering van Ambulant Jongerenwerk bestaat uit een vaste uitvoeringsstructuur, methodische stappen en methodische principes.

De vaste uitvoeringsstructuur geeft weer welke fasen je bij het uitvoeren van Ambulant Jongerenwerk doorloopt en bestaat uit een voorbereiding, het veldwerk en de terugblik. De methodische stappen en -principes beschrijven wat je tijdens de uitvoering van Ambulant Jongerenwerk doet in het contact met jongeren, met welk doel en op welke manier. Er zijn vijf methodische stappen en vijf methodische principes te onderscheiden. Methodische stappen geven de volgorde van handelen aan in het contact met jongeren. De methodische principes zijn jouw gereedschap voor het bereiken van de doelen van Ambulant Jongerenwerk. Deze principes geven inhoudelijk richting aan het contact dat je hebt met jongeren (Metz & Sonneveld, 2012; Metz, Sonneveld & Koops, 2013). De totale uitvoering van Ambulant Jongerenwerk ziet er als volgt uit.

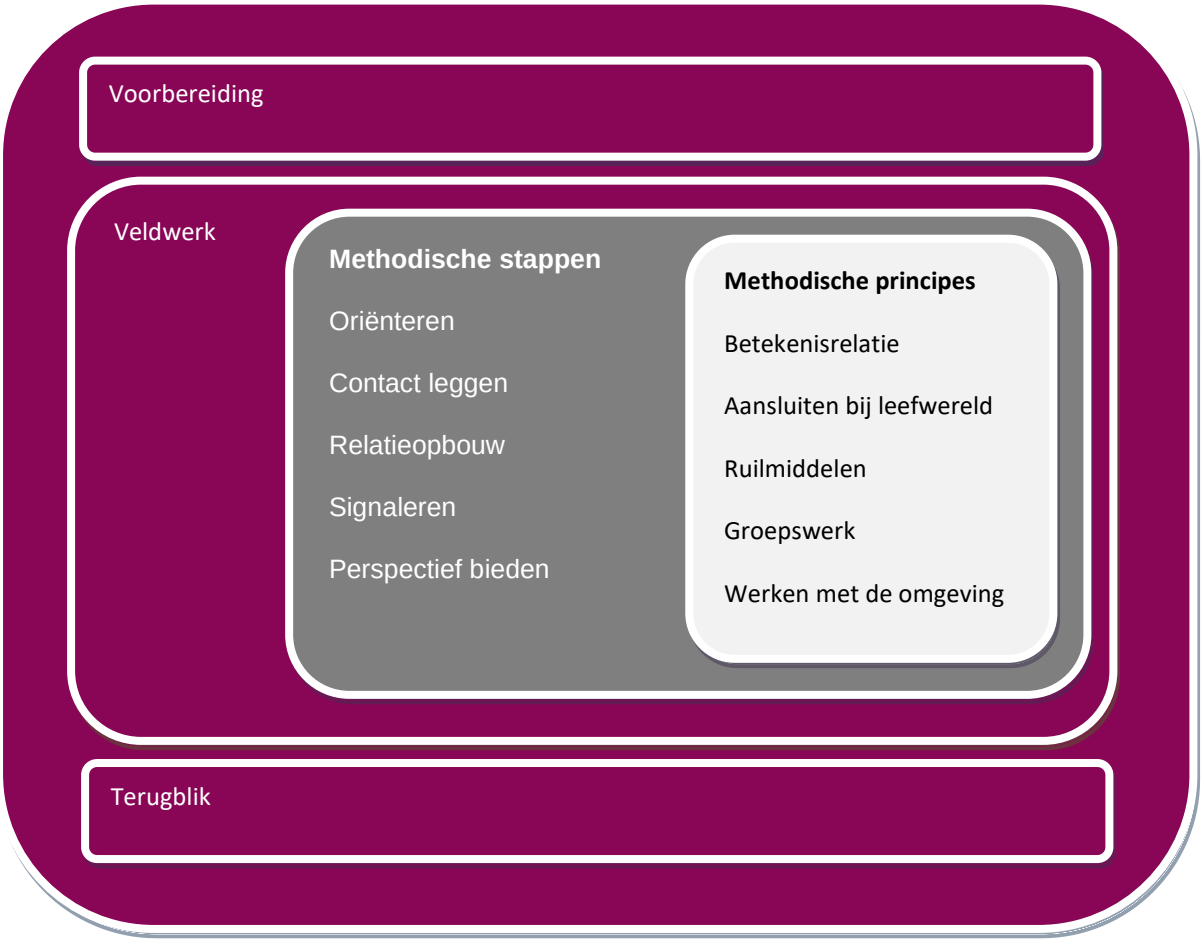

In de volgende paragrafen wordt achtereenvolgens uitgewerkt:

- Vaste uitvoeringsstructuur
- 5 methodische stappen
- 5 methodische principes

4.1 Vaste uitvoeringsstructuur

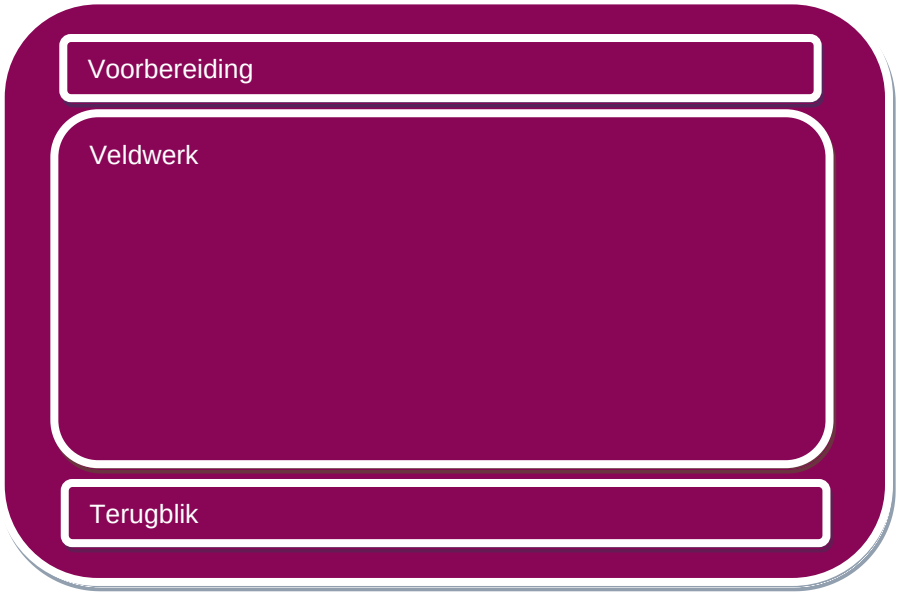

De voorbereiding
Je weet voorafgaand aan het veldwerk vaak niet welke jongeren je gaat ontmoeten en wat zij op dat moment aan het doen zijn. Het is om deze reden lastig om het contact met jongeren tijdens het veldwerk voor te bereiden. Wel kun je voorbereidingen treffen die er voor zorgen dat je goed geïnformeerd aan je veldwerk begint. Ter voorbereiding kun je:

1. Informatie (zoals meldingen / registraties / verslagen) verzamelen die aangereikt zijn door samenwerkingspartners zoals politie of gemeente.
2. Verslagen en registraties doornemen die door jou of jouw collega's zijn gemaakt naar aanleiding van het veldwerk dat eerder is gedaan. Welke jongeren hebben zij ontmoet? Wat zijn kenmerken van de groep? Hoe is het contact? Welke afspraken zijn gemaakt? Zijn er bijzonderheden genoteerd?
3. Met collega's (tijdens het teamoverleg) de voorgeschiedenis en actuele zaken over (groepen) jongeren bespreken. Vooraf afstemmen met je collega's draagt bij aan het doelbewust handelen; je kunt gericht jongeren ondersteunen in hun ontwikkeling en bent voorbereid op situaties die zich kunnen voordoen tijdens het veldwerk doordat je voor ogen hebt welke strategie je kunt inzetten.
4. Stem met je collega af (op basis van de informatie die je hebt): welke route je gaat lopen; wat de specifieke doelen voor het veldwerk van deze dag of week zijn; en hoe je die hoopt te realiseren. Houd daarbij rekening met wat de algemene doelen van het Ambulant Jongerenwerk zijn. De tabel op bladzijde 12 geeft een overzicht van doelen waaraan je kunt werken.
5. Praktische zaken regelen, zoals het verzamelen van flyers of het zetten van thee die je kunt uitdelen aan jongeren.

Het veldwerk
Het veldwerk voer je wekelijks of op meerdere momenten in de week uit. De beste tijdstippen om veldwerk uit te voeren zijn in de namiddag en 's avonds. Dit zijn de momenten waarop jongeren in de buurt te vinden zijn. In paragraaf 4.2. methodische stappen en 4.3. methodische principes wordt uitgebreid beschreven wat je doet tijdens het veldwerk, met welk doel en op welke manier. Grofweg houd je je tijdens het veldwerk bezig met ondermeer:

- Jongeren observeren
- Uitvoeren van sporenonderzoek
- Contact leggen met jongeren
- Voeren van (alledaagse) gesprekken met jongeren
- Signaleren van behoeftes en problemen (zowel individueel als groepsgericht)
- Jongeren informeren en adviseren (zowel individueel als groepsgericht)
- Jongeren praktisch ondersteunen bij individuele problemen of het organiseren van groepsactiviteiten of -projecten
- Jongeren doorleiden naar reguliere instellingen of andere vormen van vrijetijdsbesteding.
- Contact onderhouden met samenwerkingspartners, bewoners en ondernemers in de buurt

Terugblikken
Als het veldwerk erop zit blik je terug op een aantal zaken. Dit kun je doen door na te praten met je collega waarmee je samen het veldwerk hebt gedaan en door observaties en afspraken te registreren.

'Je ronde die je doet eindigt met een evaluatie. Met wat hebben we gezien en wat hebben we ermee gedaan? Alles wat je signaleert en wat je is opgevallen dat neem je mee in de registratie.'(Ambulant jongerenwerker)

Napraten
Met je collega praat je kort na over hoe het veldwerk is verlopen. Door jezelf en elkaar feedback te geven blijf je kritisch op het handelen tijdens het veldwerk.
Vragen die wederzijds gesteld kunnen worden zijn:
- Hoe verliep het contact met jongeren?
- Wat viel ieder op?
- Wat zijn eventuele vervolgstappen?
- Hoe verliep de samenwerking onderling?

Registreren
Informatie die je na afloop kunt registreren is:
- De datum en tijd van het veldwerk
- Welke groepen / individuen je hebt gezien en/of gesproken
- Kenmerken van de jongeren (leeftijd, groepssamenstelling / hiërarchie, jeugdcultuur)
- Gesignaleerde problemen en behoeften
- Afspraken die je hebt gemaakt met jongeren of mensen in de omgeving van jongeren
- Aantal individuele gesprekken met jongeren
- Aantal keer dat je informatie en advies hebt gegeven
- Aantal doorverwijzingen en waar naartoe (zie ook tabel .. in deel 2)

Indien jouw organisatie gebruik maakt van een registratiesysteem, is dit de plek waar je deze informatie kunt registreren. Op basis van deze gegevens kun je de resultaten van het veldwerk in relatie tot de gestelde doelen (zie deel 2) inzichtelijk maken. Zo kan je bijvoorbeeld in overleg met je teamleden besluiten om een bepaalde groep jongeren meer aandacht te gaan geven naar aanleiding van het gedrag dat jullie als team hebben gesignaleerd de afgelopen periode.

4.2 Methodische stappen

Om te werken aan de doelen van Ambulant Jongerenwerk zijn er vijf methodische stappen die je als jongerenwerker volgt in het contact met jongeren. Deze stappen hebben een vaste volgorde.

Methodische stappen

1. Oriënteren
2. Contact leggen
3. Relatieopbouw
4. Signaleren
5. Perspectief bieden

Stap 1: Oriënteren
Oriënteren houdt in dat je inzicht probeert te krijgen in de (groep) jongeren waarmee je contact wilt gaan leggen en de omgeving waarin zij zich bevinden. Je wilt onder andere inzicht krijgen in: de omvang van de groep, de samenstelling, de leeftijden, type jeugdcultuur en interesses van jongeren. Met name als je in een nieuwe buurt gaat werken of als je nog onbekende jongeren wilt gaan benaderen is het belangrijk om jezelf vooraf te oriënteren. Dit kun je onder andere doen door:

- Jongeren te observeren; je loopt langs en let onder andere op uiterlijke kenmerken, wat jongeren op dat moment doen en welk gedrag ze daarbij vertonen.
- Locaties en ruimtes te bezoeken waar deze jongeren graag komen. Als je de plekken bezoekt op momenten dat jongeren er niet zijn kunnen sporen van jongeren, zoals afvalmateriaal, graffiti en bronnen van vermaak informatie geven over de jongeren die daar komen. Typische vindplaatsen voor jongeren zijn: winkelcentra, schoolplein, bankje in park of speeltuintje, portieken van woningen, koffieshop, Shisha-lounge, snackbar, internetcafé en tunnels (bij slecht weer).
- Gesprekjes te voeren met buurtbewoners en ondernemers (zie principe 4 werken met de omgeving) over wat zij zien en horen in hun contact met de groep jongeren.
- Door contact te zoeken met relevante samenwerkingspartners (zie deel 3 Samenwerken en principe 4 Werken met de omgeving), zoals politie, onderwijs en jeugdzorg. Informeer naar wat zij weten over de jongeren waarop jij je gaat richten.

Een veel gebruikte methode door politie en justitie om problematische jeugdgroepen in kaart te brengen is ‘Shortlist methodiek’ of de ‘Groepsaanpak’. Problematische jeugdgroepen worden aan de hand van een shortlist groepscriminaliteit in beeld gebracht en onderverdeeld in hinderlijke groepen, overlastgevende jongeren of criminele jongeren (Ferweda & Kloosterman, 2006).

TIP: het maken van aantekeningen en verslag helpt je om te begrijpen wat er speelt, hoe situaties zich ontwikkelen en wat mogelijke kansen zijn. Ook is een verslag handig om je manager en opdrachtgever inzicht te geven in de voortgang en (tussentijdse)resultaten.

Aandachtspunt: Vindplaatsen voor jongens en meisjes verschillen. In vergelijking met jongens zijn meisjes veel minder op straat te vinden. School en horecagelegenheden zijn onder andere vindplaatsen voor meiden.

Stap 2: Contact leggen
Voor de eerste keer contact leggen met jongeren is een belangrijk en spannend moment. Dit is het moment waarop jongeren besluiten of ze open staan voor een gesprek met jou. Het belangrijkste doel van het eerste contact met jongeren is om hen te informeren over wie je bent en wat je voor hun kunt betekenen. Daarnaast begin je tijdens deze stap voorzichtig met het peilen wat er leeft onder jongeren.
Voordat je de jongeren aanspreekt om kennis te maken kun je eerst een aantal keer langs de groep lopen om de groep te groeten. Op deze manier kun je aftasten in hoeverre de groep aanspreekbaar is. Vooral bij een groep die wat moeilijker aanspreekbaar lijkt te zijn, is een aantal keer langslopen een goede manier om te kunnen aftasten wat het juiste moment is om de groep aan te spreken. Ook wekt het langslopen de nieuwsgierigheid van jongeren. Soms nemen jongeren hierdoor het initiatief om contact met jou te leggen.

Tip: laat de timing en de manier waarop jij een groep gaat benaderen afhangen van de aard van de groep. Je kunt beter wat langer aftasten dan te vroeg of op het verkeerde moment een gesprek met jongeren aangaan. Neem je gevoel hierbij serieus!

Bij het kennismaken kies je voor omgangsvormen die aansluiten bij de leefwereld van de jongeren Om dit te kunnen doen is het belangrijk dat je je verdiept in wat jongeren bezighoudt, wat zij leuk vinden en waar ze zoal over praten(zie ook principe 2 Aansluiten bij de leefwereld). Je vertelt iets over jezelf en wat je voor jongeren kunt betekenen. Een rustige geïnteresseerde en vooral betrouwbare houding stelt jongeren op hun gemak en bevordert een goede eerste indruk.

Hieronder geven we een aantal tips om in gesprek te raken met een nog onbekende groep:

- Neem iets tastbaars mee dat je aan jongeren kunt geven en dat aanleiding biedt voor een gesprekje. Dit kan bijvoorbeeld een flyer voor een activiteitenprogramma in het buurtcentrum zijn of een kan warme thee bij koud weer. (zie ook principe 5 Ruilmiddelen)

'Kijk de beste manier om op een groep af gaan .. vaak moet je een groep wel wat te bieden hebben. Wij hebben een activiteitenbudget, dus als we een groep echt niet kennen, dan probeer ik op die manier binnen te komen.'

- Leg contact met de groep via een sleutelfiguur. Een sleutelfiguur is iemand die jij kent en ook een goede bekende is van de jongeren. Denk hierbij aan een groepslid, een collega of een leerkracht.
- Haak aan bij wat jongeren op dat moment aan het doen zijn. Vraag bijvoorbeeld of je een potje mee mag ballen als jongeren op dat moment aan het voetballen zijn. (zie ook principe 2 Aansluiten bij de leefwereld)
- Voer een enquête uit onder jongeren om inzicht te krijgen in hun leefomgeving. Je hebt hiermee een ingang om met jongeren in gesprek te raken en je kunt gemakkelijk informatie over de groep verzamelen (Schellekens, 1998).

Bij methodisch principe 3 Groepswerk wordt uitgelegd in hoeverre de groepsdynamica van invloed is op het contact tussen jou en groepen jongeren.

Jouw eigen identiteit kan invloed hebben op het aantrekken van de doelgroep. Denk hierbij aan jouw culturele achtergrond, geslacht, muziekvoorkeur, kledingstijl of woonplaats. Jongeren die zich graag willen identificeren met jouw identiteit zullen zich sneller uitgenodigd voelen om met jou in gesprek te gaan dan jongeren die zich niet met jouw identiteit willen identificeren (Metz & Sonneveld, 2012). Wees bewust van je eigen identiteit en hoe deze van invloed kan zijn op de doelgroep.

Aandachtpunten voor het eerste contact

- Houd het eerste gesprek open en laagdrempelig. Stel niet direct persoonlijke vragen maar houdt het algemeen. Praat bijvoorbeeld over de buurt, voetbal of scooters. Daarnaast kun je jongeren beter aanspreken op positieve onderwerpen dan op negatief gedrag (overlast). Vermijd vragen naar terreinen waarop jongeren problemen kunnen hebben zoals school, thuis, werk, alcohol / drugs of criminaliteit tijdens het eerste gesprek (tenzij jongeren hier zelf meekomen). Bij een te nieuwsgierige jongerenwerker krijgen jongeren weerstand.
- Peil tijdens het contact of jongeren hiervoor openstaan. Als dat niet zo is, houd het gesprek dan kort, ga weg en probeer het op een ander moment. Het kan zijn dat het jongeren op dat moment niet goed uitkomt of dat ze wantrouwend zijn omdat je voor hen nog een onbekende bent.
- Maak bij het weggaan aan de jongeren duidelijk hoe en waar je te bereiken bent. Laat bijvoorbeeld een kaartje achter waarop je naam en telefoonnummer staat of geef de website van jouw organisatie door.

Tip: Goede manieren om met meisjes in contact te komen zijn: via via (mond tot mond), via informele ontmoetingen, via social media en via spreekuren. Een vernieuwend en experimenteel middel om het bereik van meiden via Ambulant jongerenwerk te vergroten is de inzet van de Meidenbus. De bus is toegankelijk, meiden worden uitgenodigd om in de bus wat te drinken of even te kletsen. Een volgende keer zal de drempel lager zijn om te praten over eventuele problemen (Streetcornerwork, 2013)

Lees meer informatie over contact leggen met jongeren in de straatcultuur:
Dit is mijn leven, vriend. Begeleiden van jongeren in de straatcultuur. Arjan Bolt & Irna van der Wekke. Pag. 70-75.

FOTO MEIDENBUS

Stap 3 Relatie opbouwen

De derde stap binnen het Ambulant Jongerenwerk houdt in dat je gaat investeren in het contact met jongeren. Je doel hierbij is om jongeren beter te leren kennen en een betekenrelatie (zie ook principe 1 betekenisrelatie) met hun op te bouwen. Dit is nodig om inzicht te krijgen in welke behoeftes en problemen jongeren hebben en hen perspectief te kunnen bieden.

Je gaat investeren in vervolgcontact met jongeren als je:

- de opdracht hebt gekregen om met deze groep een relatie op te bouwen. Bijvoorbeeld omdat er in een buurt overlast van de groep wordt ervaren.
- tijdens het observeren en de kennismaking problemen bij jongeren hebt gesignaleerd.
- de groep wilt begeleiden in hun vrijetijdsbesteding.

Een betekenisrelatie (zie ook principe 1 Betekenisrelatie) tussen jongeren en jongerenwerker is niet zomaar opgebouwd. Aan het begin kunnen jongeren argwanend zijn en terughoudend met het delen van hun problemen of behoeften. Er is tijd nodig om elkaar te leren kennen. Elkaar herhaaldelijk in een ongedwongen setting ontmoeten heeft de voorkeur om de relatie op te bouwen. Je kunt tijdens de ontmoetingen informeren naar hoe het met jongeren gaat. Belangrijk is dat je jongeren respecteert en serieus neemt. Toon belangstelling in hun leefwereld en sluit aan bij het taalniveau van jongeren (zie ook principe 2 Aansluiten bij leefwereld). Vergeet niet dat jongeren ook tijd nodig hebben om jou te leren kennen, dus vertel zo nu en dan iets over jezelf en wat het jongerenwerk voor hen kan betekenen. De omstandigheden en het type jongere(n) zijn bepalend voor hoe intensief je contact kunt hebben met een groep jongeren (Schellekens, 1998). Dit is onder andere afhankelijk van:

- het aantal groepen waar je contact mee hebt in relatie tot het aantal beschikbare uren.
- de urgentie van een probleem. Een escalatie in een buurt waarbij jongeren betrokken zijn vraagt om een intensievere aanpak dan het contact met jongeren die zich op straat vervelen.

Tip: nodig de groep eens uit om naar een activiteit in het buurtcentrum te komen. Je ontmoet de jongeren dan in een andere omgeving wat kan leiden tot ander type gesprekken en bezigheden.

Lees meer informatie over relatie opbouwen met jongeren in de straatcultuur:

- Dit is mijn leven, vriend. Begeleiden van jongeren in de straatcultuur. Arjan Bolt & Irna van der Wekke. Pag. 75-77.

Stap 4: Signaleren

Signaleren houdt in dat je de wensen, behoeften en problemen van zowel individuen als groepen waarneemt. Inzicht hierin is nodig om;

- jongeren te kunnen stimuleren en ondersteunen om met deze wensen, behoeften en problemen zelf aan de slag te gaan.
- Jongeren te kunnen doorleiden naar andere vormen van ondersteuning of hulpverlening.

Hoewel signaleren als vierde methodische stap wordt genoemd, zijn er ook vaak al eerder momenten in het contact met jongeren waarop je signaleert. Signaleren is eigenlijk een handeling die je continu uitvoert, omdat je ten alle tijden beschikt over je oren en ogen.

Problemen signaleren

Manieren om problemen te signaleren zijn:

- uiterlijke kenmerken van jongeren te observeren. Ziet een jongeren er bijvoorbeeld somber, moe of verwaarloosd uit?
- gedrag van jongeren te observeren. Is het gedrag van een jongere plotseling veranderd? Drinkt of blowt een jongere veel? Beschikt een jongere regelmatig over nieuwe spullen zoals telefoons, dure merkkleding of scooters? Is een jongere overdreven druk of juist heel stil?
- te luisteren naar waar jongeren onderling over praten. Maken jongeren opvallende opmerkingen?
- door met jongeren in gesprek te gaan en indien nodig door te vragen. Doe dit op subtiele wijze; veroordeel niet en houd de reactie van de jongere(n) in de gaten
- inzicht te krijgen in de dagbesteding en inkomenssituatie van jongeren. Gaat een jongere overdag naar school of zwerft hij/zij over straat? Heeft een jongeren werk of een uitkering?
- Informatie te verzamelen via samenwerkingspartners (zie deel 3 en principe 4 Werken met de omgeving) of via zijn/haar vrienden.

Behoeften peilen

Behoeften van jongeren kun je peilen door jongeren te vragen wat zij graag doen en wat voor hun belangrijk is in hun leven. Daarnaast kun je inzicht krijgen in interesses en ideeën van jongeren door goed te luisteren, te observeren en mee te doen met hun activiteiten.
Houd bij het peilen van behoeftes rekening met het onderscheid tussen manifeste en latente behoeftes van jongeren (Van Ewijk 1992). Manifeste behoeftes zijn behoeftes waar jongeren zich van bewust zijn. Ze hebben bijvoorbeeld zin om een voetbaltoernooi te organiseren. Van een latente (verborgen) behoefte is een jongere zich niet bewust. Het kan zijn dat een jongere behoefte heeft aan geborgenheid. Het bieden van een veilige plek zou deze behoefte dan kunnen vervullen. Het voeren van individuele gesprekjes met jongeren en observeren zijn manieren om latente behoeftes van jongeren inzichtelijk te krijgen.

Bespreek individuele problemen of behoeftes van jongeren niet in de groep. Hierdoor kun je enerzijds jongeren binnen de groep voor schut zetten en hun reputatie in de groep schaden. Anderzijds loop je hiermee ook het risico dat jongeren het vertrouwen in jou verliezen (Bolt & Van der Wekke, 2012). Zodra je binnen een groep individuele problemen of behoeften signaleert heeft het de voorkeur om hier in de vorm van een 1-op-1-gesprek met de betreffende jongere over in gesprek te gaan. Je kunt deze jongere losweken van de groep door hem/haar bijvoorbeeld uit te nodigen op jouw kantoor of te benaderen via social media. Maak duidelijk dat je graag een luisterend oor biedt en hoe jij omgaat met vertrouwelijke informatie. Geef jongeren de ruimte om zelf te bepalen of, waar en wanneer ze willen afspreken.

Stap 5: Perspectief bieden

Met de vijfde stap wil je ten slotte jongeren een stapje verder brengen. Perspectief bieden houdt in dat je jongeren de nodige ondersteuning en begeleiding biedt zodat jongeren zelf aan de slag kunnen met hun wensen, behoeften en problemen. Concreet kun je jongeren perspectief bieden door het geven van informatie en advies en door jongeren te activeren. Soms is het nodig om jongeren door te leiden naar andere vormen van ondersteuning of hulpverlening. Je legt hiervoor verbindingen tussen jongeren en instanties. Zodra deze verbindingen zijn gelegd of jongeren zelfstandig verder kunnen, laat je jongeren los en richt je je op contact met nieuwe jongeren.

<u>Informeren & adviseren</u>
Het geven van informatie en advies gebeurt veelal op verzoek van jongeren zelf. Jongeren kunnen vragen stellen als je ze ontmoet tijdens het veldwerk of ze komen langs tijdens een spreekuur op kantoor. Vragen kunnen gaan over bijvoorbeeld school, werk, huisvesting, vrijetijdsbesteding, verzekeringen of schuldenproblematiek.

Je kunt ook zelf initiatief nemen om jongeren informatie of advies te geven over bepaalde zaken. Bijvoorbeeld als je signaleert dat een jongere problemen heeft en zelf niet goed weet welke oplossingsmogelijkheden er zijn. Bedenk in dit geval vooraf hoe je dit informatie- en adviesgesprek wilt gaan voeren. Toets tijdens het gesprek bij de jongere of het klopt wat jij hebt gesignaleerd en informeer bij de jongere wat hij/zij zou willen?

Bedenk vervolgens samen met de jongeren manieren om de wensen en behoeften te realiseren, en vraag de jongere wat zij/hij daarvoor nodig heeft. Leg vervolgens uit wat jij of andere organisaties voor deze jongere kunnen betekenen en wat de jongere zelf kan doen. Maak een concrete afspraak over het vervolg.

Indien je een groep jongeren informatie of advies wilt geven kun je bij de groep peilen of zij behoefte hebben aan een voorlichting of workshop over een bepaald thema. Een andere manier is om een keer samen met een deskundige de groep op te zoeken. Als je bijvoorbeeld signaleert dat jongeren onverantwoordelijk omgaan met alcohol en drugs, kun je samen met een medewerker van een gespecialiseerde organisatie op dit gebied een ronde lopen en de groep op een ongedwongen manier voorlichten.

Tip: zorg dat jongeren iets kunnen met de informatie en adviezen die je geeft. Slecht (aansluitend) advies schaadt het vertrouwen van jongeren, en kan tot gevolg hebben dat jongeren nooit meer anderen benaderen voor advies (McLeod, 2010).

Lees voor meer informatie over informeren en adviseren: Methodisch begeleiden SAW 3 &4, Thema 7, p 213-256.

<u>Activeren</u>
Activeren gaat niet vanzelf. Je zult op zoek moeten gaan naar wat jongeren in beweging brengt. Er zijn volgens Schellekens (1998) drie motieven voor jongeren om in beweging te komen:

1. Als er sprake is van een probleem dat zij graag willen oplossen;
2. Als jongeren iets heel graag willen (persoonlijke motivators);
3. De relatie met de jongerenwerker. Als jongeren zelf weinig noodzaak zien, kan een goede relatie met de jongerenwerker (die door de jongere ook gewaardeerd wordt) reden zijn om iets te gaan ondernemen. Dit vraagt wel om een actieve benadering vanuit de jongerenwerker.

Ook voor het activeren geldt dat je je hiervoor kunt richten op zowel individuen als groepen. In de praktijk blijkt dat het activeren van individuen binnen het Ambulant Jongerenwerk vooral invulling krijgt door het geven van informatie en advies en het doorleiden van jongeren naar andere instanties of individuele begeleidingstrajecten binnen de eigen organisatie. Je kunt jongeren enige praktische hulp

bieden om hen een duwtje in de rug te geven om zelf de vervolgstappen te zetten. Voorbeelden van deze praktische hulp zijn: helpen bij het inschrijven voor een opleiding, helpen bij het aanvragen van toeslagen of het helpen bij het schrijven van een sollicitatiebrief.

> *'Ja omdat wij toch wel de brug zijn naar de hulpverlening en weer zelf aan de slag gaan. De drempel is vaak heel hoog voor ze. Wij willen de drempel verlagen door mee te gaan naar afspraken. Weet je als ze ergens willen werken, sollicitatiebrief samen maken, gesprek voorbereiden dus wat wij doen is eigenlijk heel breed.'(Ambulant jongerenwerker)*

Om groepen te activeren speel je in op de aanwezige dynamiek in een groep. Zo kun je beginnen om jongeren die welwillend zijn of een machtpositie hebben in de groep voor je te winnen. Bijvoorbeeld door hen te vragen om mee te doen met een activiteit in het jongerencentrum. Hun enthousiasme of status in de groep maakt dat er een reële kans is dat andere jongeren binnen de groep ook komen. (Zie ook principe 3 Groepswerk).

Het activeren van groepen jongeren richt zich verder vooral op het bieden van praktische ondersteuning bij het organiseren van activiteiten en projecten (zie ook principe 5 Ruilmiddelen). Als jongeren bijvoorbeeld aangeven dat zij graag een droge ontmoetingsplek willen kun je ze ondersteuning bieden om dit te realiseren. Je rol als jongerenwerker is om jongeren helpen helder te krijgen wat ze precies willen, ze in contact brengen met benodigde instanties, het belang van jongeren behartigen en ze een structuur aanreiken die nodig is om hun doel te bereiken (plannen van afspraken, maken taakverdeling, en het terugkomen op de gemaakte afspraken). Een beloning na afloop geeft jongeren waardering voor de inzet en werkt stimulerend om jongeren betrokken te houden. Voorbeelden van beloningen zijn: een gezamenlijk uitje, een referentie voor op hun C.V. of een passende vrijwilligersvergoeding.

Een belangrijk aandachtspunt bij het activeren van jongeren is om jongeren zoveel mogelijk de regie te geven. Dit kun je realiseren door:

- In te spelen op het initiatief dat jongeren nemen,
- duidelijk te maken richting jongeren dat je bereid bent om ze te helpen, maar dat ze het uiteindelijk zelf moeten doen
- door zo veel als mogelijk te voorkomen dat je werk van jongeren overneemt.

Hoewel dit in praktijk vaak geen gemakkelijke opdracht is, is het wel een benaderingswijze die positief bijdraagt aan het ontwikkelingsproces van jongeren. Juist als jongeren ervaren dat ze het zelf ook kunnen, versterkt dit hun zelfvertrouwen en worden zij zich ervan bewust dat zij verantwoordelijk zijn voor hun eigen leven. (zie ook deel 2 pedagogisch concept)

Doorleiden

Binnen het Ambulant Jongerenwerk komt het regelmatig voor dat je jongeren doorleidt naar projecten of activiteiten van het jongerenwerk of andere organisaties gericht op jongeren en/of vrijetijdsbesteding. Om jongeren door te leiden naar activiteiten kun je jongeren (eventueel via een flyer) uitnodigen om een keer deel te nemen aan een activiteit. Voor het doorleiden naar specifieke projecten zoals individuele begeleidingstrajecten kun je jongeren wat uitgebreider informeren over de bedoeling en mogelijkheden en kun je bemiddelen in het contact tussen de jongere(n) en de collega die verantwoordelijk is voor dit project.

Jongeren doorleiden naar reguliere instellingen, zoals hulpverlening en school, is lastiger. Jongeren hebben hun vertrouwen en energie in jou gestoken. Reguliere instellingen kennen vaak toelatingsvoorwaarden en regels die niet altijd zijn afgestemd op de leefwereld en omgangsvormen van jongeren. Deze andere manier van benaderen kan jongeren afschrikken. Toeleiden van jongeren vraagt daarom om grote zorg en aandacht (McLeod, 2010; Kelderman & Jezek, 2010; Schellekens,

1998). Het onderstaande stappenplan kun je gebruiken om jongeren door te leiden naar instanties zoals hulpverlening of onderwijs.
Stappenplan voor doorleiden naar reguliere instellingen

1. Check of het probleem of de behoefte (nog steeds) aanwezig is en of er bij de jongere bereidheid en noodzaak is om met het probleem/behoefte aan de slag te gaan.
2. Ondersteun de jongere bij het zoeken naar (oplossings-)mogelijkheden. Draag deze niet zelf aan, maar biedt ruimte om de jongere te laten nadenken over welke mogelijkheden hij/zij zelf ziet.
3. Geef de jongere een folder of webadres van de instelling voor meer informatie en licht toe wat deze instelling kan bieden. Spreek eventueel af om een volgende keer hierop terug te komen.
4. Bespreek met de jongere wat hij/zij van de mogelijkheden vindt, waar een eventuele voorkeur naar uit gaat en welke knelpunten er worden gezien.
5. Maak vervolgens een actieplan over de vervolgstappen met daarin afspraken over de stappen die de jongere zelf onderneemt en stappen die jij eventueel onderneemt.

Tip: als een jongere er tegenop ziet om zelf contact op te nemen met een instelling kun je voorstellen om met hem of haar mee te gaan. Ook kun je afspreken dat je vooraf telefonisch contact opneemt met de instelling. De instelling is dan al op de hoogte. Dit kan de drempel voor de jongere verlagen.

'Hij zei problemen te hebben dus ik stuurde hem door naar het Jongerenservicepunt en vroeg of ik even met hem mee moest lopen.' (Ambulant jongerenwerkers)

Lees voor meer informatie over doorleiden: Methodisch begeleiden SAW 3 &4, Thema 7, p 231-234.

4.3 Methodische principes

Naast de vijf methodische stappen die je volgt in het contact met jongeren zijn er een vijftal methodische principes te onderscheiden. Deze principes kun je zien als jouw gereedschap tijdens het veldwerk. Het hoeft niet zo te zijn dat je tijdens het veldwerk alle vijf de principes inzet. Je maakt gebruik van een principe als dat op dat moment nodig en passend is.

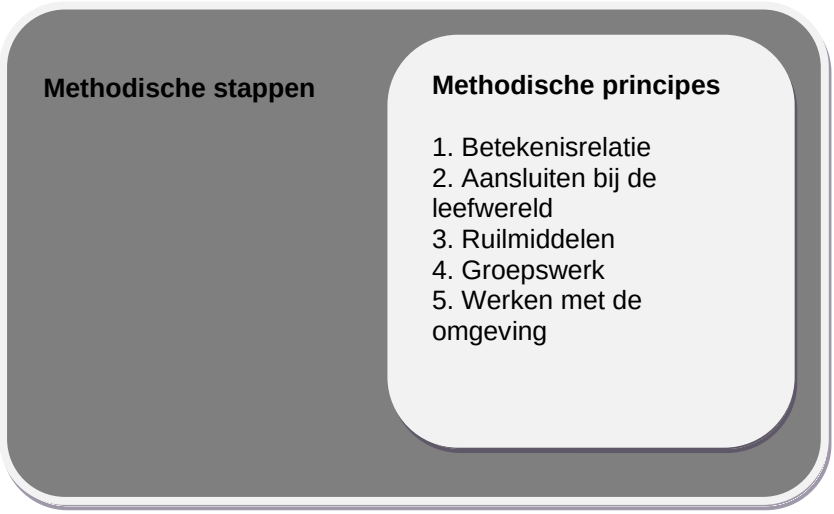

Principe 1. Betekenisrelatie

Een betekenisrelatie houdt in dat het contact dat je hebt met jongeren open, diepgaand en van belang is dat het verschil kan maken in het leven van jongeren (Idema et al., 2010; Montfoort et al., 2010). Het hebben van een betekenisrelatie maakt het ten eerste mogelijk om met jongeren in gesprek te kunnen gaan over hun behoeften, dromen en problemen en mogelijkheden voor verandering. Ten tweede is een betekenisrelatie een middel om jongeren in beweging te krijgen. (zie stap 5 perspectief bieden)

> In de dagelijkse praktijk wordt in plaats van het begrip betekenisrelatie vaak gesproken over een vertrouwensrelatie of vertrouwensband. In deze methodiekbeschrijving is gekozen voor het begrip 'betekenisrelatie' omdat dit benadrukt dat het om een breed, betekenisvol contact gaat. Vertrouwen is een belangrijk onderdeel van de betekenisrelatie maar niet het enige.

Een betekenisrelatie met jongeren heb je niet van de één op andere dag gerealiseerd. De eerste contactmomenten zijn nodig om elkaar te leren kennen. (zie ook stap 3 relatie opbouwen). Jongeren tasten af of je aardig bent, of je iets zinnigs hebt te melden en of je hen serieus neemt. Meerdere contactmomenten tussen jou en de jongeren zijn nodig voor het opbouwen van een betekenisrelatie. De onderstaande drie punten vragen jouw aandacht bij het opbouwen en onderhouden van een betekenisrelatie met jongeren:

1. Jongeren willen zeker weten dat jij handelt in het belang van hen en vanuit hun wensen, behoeftes of problemen. Ze willen de garantie dat jij hen niet zal benadelen. Het **vertrouwen** in jou geeft hun kracht om problemen aan te pakken en uitdagingen aan te gaan.
2. Probeer je op te stellen als een **gelijkwaardige gesprekspartner** voor jongeren. Het is belangrijk dat jij jongeren respecteert en serieus neemt, inclusief hun maatschappelijke en culturele achtergronden en leefstijlen. Probeer je te verplaatsen in de situatie van jongeren en te begrijpen wat er in hen omgaat. Geef jongeren ook de ruimte om jou te leren kennen en kennis te maken met de bedoelingen van het jongerenwerk. Durf bijvoorbeeld ook eens jouw kwetsbare kanten te tonen.
3. Jongeren moeten zich vrij voelen om te praten over wat hen bezighoudt. Het is belangrijk dat je jongeren de mogelijkheid en **een veilige setting** kunt bieden om met jou in gesprek te gaan indien zij dat willen. Dit kan zijn bij jou op kantoor, in het jongerencentrum of via de telefoon of chat.

Normatief handelen binnen de betekenisrelatie
In het contact met jongeren kun je soms voor dilemma's komen te staan. Dilemma's zijn situaties waarbinnen jij je afvraagt of het nu wel of niet verstandig is om bijvoorbeeld in te grijpen, weg te gaan of informatie door te spelen. Aan alle keuzes kunnen negatieve consequenties zitten. Hoe weet je nu wat goed is om te doen? Het herkennen en omgaan met die dilemma's heet normatief handelen.

Een voorbeeld:
Een jongere vertelt jou dat hij betrokken is geweest bij een winkeldiefstal. Je weet dat je dit feit als professional moet melden bij de politie omdat we niet willen dat jongeren afglijden in crimineel gedrag. Tegelijkertijd vraag je jezelf af of de jongere in zijn situatie ermee geholpen is als hij straks achterna wordt gezeten door de politie. De jongere heeft al genoeg problemen aan zijn hoofd. De betekenisrelatie die jij nu met hem hebt opgebouwd maakt dat hij zichzelf langzaam bewust wordt van zijn problemen en na begint te denken over zijn toekomst. Jouw relatie met hem kan hem verder helpen.

1. Dit incident melden bij de politie kan betekenen dat de opgebouwde betekenisrelatie tussen jou en de jongere als sneeuw voor de zon verdwijnt en dus negatieve consequenties ka hebben voor de ontwikkeling van de jongere.
2. Dit incident niet melden bij de politie kan tot gevolg hebben dat de jongere jou als professional niet meer serieus neemt. Als het uitkomt dat je het incident niet gemeld hebt, schaadt het de samenwerkingsrelatie met de politie en andere instellingen.

Beide keuzen hebben grote nadelen. Is er misschien nog een ander alternatief?

Het schaden van de betekenisrelatie kan worden voorkomen door discreet met informatie om te gaan. Communiceer duidelijk richting jongeren hoe jullie als jongerenwerkers omgaan met informatie die jongeren willen delen. Blijft het tussen vier muren? Of wordt informatie gedeeld met derden indien daar aanleiding voor is? Het is dan aan jongeren zelf om te besluiten wat ze wel en niet vertellen.

'...wat ik altijd doe is zodra iemand gaat praten over het delict dat is gepleegd, dan zeg ik dat ik het niet wil horen. Want als ik het hoor ben ik het verplicht te melden bij de politie. Hiermee voorkom ik dat zij het mij vertellen met de verwachting dat ik het bij mij houdt, want dat mag ik niet doen en het is ook niet eerlijk tegenover die jongere. Hij mag die verwachting niet hebben.' (Ambulant jongerenwerker)

Dit voorbeeld laat zien dat het maken van de juiste beslissingen van jou vraagt om normatief te reflecteren. Dit houdt in dat je je bewust bent van het dilemma en het oordelingsvermogen hebt om in contact met jongeren en hun omgeving beslissingen te kunnen nemen over de uitvoering van Ambulant Jongerenwerk (Metz 2013). Je kunt dilemma's voorleggen en bespreken met collega's. Dit kan heel waardevol zijn om een goed beeld te krijgen van de situatie en jouw handelen daarin. Ook kun je leren van ervaringen van anderen.

Lees meer informatie over de betekenisrelatie met jongeren in de straatcultuur:
Dit is mijn leven, vriend. Begeleiden van jongeren in de straatcultuur. Arjan Bolt & Irna van der Wekke. Pag. 75-85.
Lees voor meer informatie over morele oordeelsvorming:

- Morele oordeelsvorming en de integere organisatie. Jan Delooij, Jan Laurier en Frans Gereadts (red.)

Principe 2. Aansluiten bij de leefwereld van jongeren

Vertrekpunt voor Ambulant Jongerenwerk vormt de leefwereld van jongeren. Dit is van belang om vanuit het eigen perspectief van jongeren aan hun toekomst te kunnen werken. Om vanuit de leefwereld van jongeren te kunnen werken is het belangrijk dat je goed op de hoogte bent van wat jongeren bezighoudt, wat ze leuk vinden op dat moment en waar ze graag met elkaar over praten.

'Je moet weten wat er zich onder jongeren afspeelt, je moet weten wat jongeren meemaken. Dat kun je heel goed gebruiken in je werk' (Ambulant jongerenwerker)

Streetwise-zijn, in dezelfde buurt wonen, aandacht hebben voor culturele uitingen en de interesses van jongeren zijn allen middelen om aan te sluiten bij de leefwereld. We geven een aantal tips om aan te kunnen sluiten bij de leefwereld van jongeren:

- Stem jouw taal en omgangsvormen af op die van jongeren. Door bijvoorbeeld de taal van de straat met jongeren te spreken of door jongeren te begroeten op de manier zoals zij elkaar begroeten.
- Maak complimentjes over bezittingen of het uiterlijk van jongeren, zoals hun scooter, schoenen of kapsel. *"Hey ik zie je vaak langs rijden, je hebt wel een vette scooter." En dan vertel je "ik heb ook een scooter gehad…' (Ambulant jongerenwerker)*
- Ga in gesprek met jongeren over onderwerpen die hen aanspreken. Zoals bijvoorbeeld over hun favoriete voetbalclub. '*Hoe vind je die speler? Hij is goed he?'*
- Maak aansprekende grapjes. Humor werkt om met jongeren in gesprek te raken en is een belangrijk middel om de sfeer in een groep te beïnvloeden.
- Stem je uiterlijke verzorging (zoals kleding) af op stijl van jongeren.

Aandachtspunt: sluit aan bij de leefwereld van jongeren op een manier die bij je past. Ga bijvoorbeeld geen straattaal spreken met jongeren, als het spreken van deze taal totaal niet past bij jouw persoon.

Dilemma afstand en nabijheid
Een relatie opbouwen met jongeren is een langdurig en intensief proces. Dit brengt het risico met zich mee dat je zelf als jongerenwerker deel kan gaan uitmaken van de leefwereld van jongeren. In het uiterste geval kun je het perspectief van de leefwereld van jongeren gaan overnemen en emotioneel te betrokken raken. Het is belangrijk om je bewust te zijn van je rol als professional en deze te bewaken. Dit kun je doen door: 1) je dilemma te bespreken met collega's, 2) duidelijk te zijn over jouw rol in relatie tot jongeren en 2) grenzen voor jezelf te stellen. Wat doe je wel en wat doe je niet? Zo kun je bijvoorbeeld de grens stellen dat je in privé tijd geen contact onderhoudt met jongeren of dat je in werktijd geen vrienden langs laat komen op het werk.

Principe 3. Ruilmiddelen

Je zet als Ambulant jongerenwerker ruilmiddelen in om jongeren te laten ervaren dat zij wel degelijk deel uitmaken van de samenleving en daarbij ook iets te winnen hebben. Voorbeelden van middelen zijn: een activiteitenaanbod, een activiteitenbudget, een ruimte om samen te komen, het (mee)

organiseren van een activiteit, een luisterend oor bieden en hulp bij het aanpakken van problemen. Een vakterm voor dit principe is 'Wisselgeld'. Door ruilmiddelen aan te bieden kun je jongeren ervan overtuigen dat het (stapje voor stapje) mogelijk is om iets te bereiken binnen de samenleving en dat er mensen en organisaties zijn die open staan voor hun verhaal. Je maakt hiermee duidelijk dat je er voor jongeren bent en dat er voor hen in de samenleving veel te realiseren is. Belangrijk is dat de ruilmiddelen die je inzet aansluiten bij de leefwereld van jongeren en positief bijdragen aan de begeleiding van jongeren.

Voorkom pleasen
Jan Schellekens (2013) waarschuwt dat jongerenwerkers moeten oppassen dat zij zich niet laten verleiden zichzelf te verkopen aan jongeren (om de goede wil te tonen) en beloftes te doen richting jongeren met het risico dat deze later niet waargemaakt kunnen worden. Jongeren kunnen dit vervolgens tegen de jongerenwerker gaan gebruiken. *'Je had toch beloofd dat we met zijn allen met de bus naar Walibi zouden gaan en dat jij dat zou regelen! En betalen!'*.

In de onderstaande tabel vind je voorbeelden van ruilmiddelen die je kunt inzetten binnen de verschillende methodische stappen van het Ambulant Jongerenwerk. Welk ruilmiddel je kiest is afhankelijk van het type jongeren, het soort contact dat je hebt opgebouwd met jongeren en het niveau waarop deze jongeren participeren.
Voorbeeld: voor een groep jongeren die moeilijk aanspreekbaar is en het liefst op straat hangt, kan in eerste instantie het bieden van een ruimte om te chillen een doeltreffend ruilmiddel zijn om met deze jongeren in gesprek te raken en een band met hun op te bouwen. Voor een groep jongeren die goed aanspreekbaar is en gemotiveerd is om deel te nemen aan een activiteit, kan de inzet van activiteitenbudget een geschikt ruilmiddel zijn om deze jongeren te activeren om zelf een activiteit in de buurt te organiseren.

Methodische stappen	**Type ruilmiddelen**
1.Oriënteren	-
2.Contact leggen	- Iets te eten of te drinken - Flyer van de organisatie / activiteiten - Uitnodiging om eens langs te komen in het buurthuis
3.Relatie opbouwen	- Aansprekende activiteiten - Activiteitenbudget - Ruimte om te chillen
4.Signaleren	- Luisterend oor
5.Perspectief bieden	- Praktische hulp bij het zoeken naar werk - Ondersteunen bij het organiseren van een activiteit

Principe 4: Groepswerk

De peer-groep waar jongeren onderdeel van uit maken is belangrijk voor de ontwikkeling van jongeren. Socialisatieprocessen binnen een groep kunnen een positieve of negatieve invloed hebben op de ontwikkeling van jongeren. Groepswerk houdt in dat je deze processen herkent en hierop inspeelt om bij te kunnen dragen aan een positieve ontwikkeling van jongeren.

Vooral in de adolescentiefase is binding aan de *peergroup* heel belangrijk. Het brein van pubers is hypergevoelig voor sociale uitsluiting (Crone, 2008). Vandaar dat jongeren erop uit trekken en sociale relaties aangaan (Hoorik, 2011). Groepsvorming komt voort uit een vorm van gezamenlijkheid, zoals buurt, school, vrijetijdsbesteding of voorkeuren voor culturele uitingen (jeugdculturen, muziek, kledingstijl, sieraden, taalgebruik, dans en middelengebruik) (Schellekens, 1998).

Binnen het Ambulant Jongerenwerk is groepswerk een belangrijk principe om 1) aansluiting te vinden bij jongeren, om 2) invloed uit te oefenen op de groep en individuele jongeren en 3) om de groep te activeren. Hieronder worden deze drie doelen binnen het groepswerk uitgewerkt.

<u>Aansluiting vinden</u>
Kenmerkend aan het Ambulant Jongerenwerk is dat je als ‘buitenstaander’ contact legt met bestaande groepen. Jongeren kennen elkaar vaak al, het is duidelijk wie welke rol heeft in de groep en leden van de groep hebben gezamenlijk omgangsvormen gecreëerd. Door observatie kun je inzicht krijgen in hoe een groep is opgebouwd, bijvoorbeeld door te letten op de onderlinge relaties, verhoudingen en omgangsvormen binnen een groep.

De volgende rollen zijn in een groep te onderscheiden:

- leiders, ze staan niet altijd zichtbaar op de voorgrond, maar hebben wel een groot aandeel in de regie van de groep;
- randfiguren, jongeren die zich afzijdig houden in de groep;
- meelopers, jongeren die helemaal opgaan in de groep, vaak bij gebrek aan alternatieven. Nogal eens betreft dit jongeren die sociaal kwetsbaar zijn, weinig sociaal geworteld zijn en het risico lopen zich te laten opjutten tot ongewenst en grensoverschrijdend gedrag;
- opjutters, jongeren die staan te fluisteren en continu proberen de boel (te laten) verstieren;
- volgers, jongeren die actief leiders steunen en namens hen diverse taken uitvoeren;
- zielenpoten of losers, jongeren die nog wel getolereerd worden door de groep, maar het zwaar te verduren hebben en (het risico lopen) getreiterd te worden;
- niet-geaccepteerde jongeren, jongeren die graag bij een groep willen horen maar er niet bij horen (Veenbaas et al., 2011).

Om als ‘buitenstaander’ aansluiting te vinden bij een groep kan het goed werken om het eerste contact te leggen met de dominante leden van een groep (hulp) leiders of jongeren met een grote mond). Door deze jongeren in het begin van het contact (tijdens eerste ontmoetingen) voor je te winnen kan er voor zorgen dat jouw bedoelingen positief door jongeren worden ontvangen. Deze dominante jongeren hebben vaak invloed op de rest van de groep. Om van betekenis te kunnen zijn voor alle jongeren is het aan te bevelen om tijdens het opbouwen van de relatie met een groep (zie ook stap 3 relatie opbouwen en principe 1 Betekenisrelatie) contact te hebben met alle leden van de groep. Dit kun je doen door tijdens de ontmoetingen die je hebt met de groep zo nu en dan bewust gesprekjes aan te gaan met subgroepjes of individuen waar je nog niet of nauwelijks contact mee hebt gehad.

> *‘Kijk je hebt meelopertjes, je hebt jongens die niet weten wat ze willen en je hebt de leider figuren. Ik haal ze uit elkaar en dan maak ik met ieder een apart gesprek weet je en dan praat ik met ze.’ (Ambulant jongerenwerker)*

De groep beïnvloeden

Als de relatie met een groep is opgebouwd kun je het groepswerk inzetten om waarden, normen, opvattingen en gedragingen binnen de groep te beïnvloeden. Je wilt hiermee een brug slaan tussen de omgangsvormen van jongeren en die van de volwassen-samenleving om bij te dragen aan een positieve ontwikkeling van jongeren. Zo kun je bijvoorbeeld met de groep in gesprek gaan over negatief gedrag, zoals het gooien van afval op straat, het maken van lawaai of het gebruik van scheldwoorden. De manier waarop je de groep aanspreekt is afhankelijk van de stijl die bij jou past, het onderwerp waarover jongeren wilt aanspreken en de intensiteit van de relatie tussen jou en de groep.

Tips voor het aanspreken van jongeren op negatief gedrag:

- Spreek de groep in zijn geheel aan op het gedrag
- Voorkom discussie
- Herhaal het aanspreken op het negatieve gedrag zodra je merkt dat het nog geen effect heeft
- Maak een compliment bij positief gedrag

Het werken met rolmodellen is een veel gebruikte strategie binnen het jongerenwerk om gedrag in een groep te beïnvloeden (Raven 2013). Goed voorbeeld doet goed volgen. Je kunt hierbij zelf een rolmodel zijn voor jongeren. Jouw eigen levensverhaal kan voor jongeren een inspiratiebron zijn om hun gedrag te veranderen.
Daarnaast komt het ook voor dat een jongere binnen een groep een rolmodel is voor andere groepsleden. Vaak is dit een jongere met status binnen de groep omdat hij bijvoorbeeld ergens heel goed in is. Indien je deze positie van een jongere binnen de groep opmerkt kun je een omgeving scheppen waarbinnen deze jongere ook een positief voorbeeld kan zijn voor de anderen (Schellekens, 1998). Door als jongerenwerker te investeren in de relatie met rolmodellen binnen de groep, kan je als jongerenwerker gebruik maken van de voorbeeldfunctie van het rolmodel. Bijvoorbeeld door rolmodellen te vragen om mee te doen met een activiteit of naar hun mening te vragen. Vanuit hun loyaliteit naar jou als jongerenwerker, zullen zij sneller positief reageren . Door hun status in de groep, is er een reële kans dat andere jongeren het overnemen. Jij kunt daarnaast het positieve gedrag dat wordt uitgedragen door het rolmodel bekrachtigen (Raven 2013).

'Ik ga op zoek naar het rolmodel binnen de groep. Een jongere met status en een machtspositie. Ik richt me op die jongere, voer diepgaande gesprekken, bouw aan een band… Als de band sterk genoeg is kan ik hem inzetten om taken uit te voeren, om gedrag van jongeren te veranderen en om jongeren te laten luisteren.' (Ambulant jongerenwerker)

Groep activeren

Als laatste kan het principe Groepswerk ingezet worden om een groep in beweging te krijgen (zie ook stap 5 perspectief bieden). Inzet kan bijvoorbeeld zijn om jongeren actief te betrekken bij de organisatie van een buurtactiviteit of om de groep toe te leiden naar zinvolle vrijetijdsbesteding.

Contact met leiders binnen de groep is een veel gebruikte strategie om een groep te activeren. Leiders hebben een machtspositie binnen de groep. Je kunt gebruik maken van deze positie om jouw doelen te realiseren. Een risico is echter dat deze jongere ook anderen kan mee trekken als hij/zij niet enthousiast is of een negatieve ervaring heeft. Dan kan juist het aanspreken van jongeren die welwillend zijn beter werken. Hiermee versterk je hun zelfvertrouwen en omzeil je de negatieve invloed van de leiders op de rest van de groep.

Voor meer informatie over groepswerk/ groepsdynamiek binnen het jongerenwerk kun je raadplegen:

- Sociaal-Cultureel Werk SAW 4:Thema 6 Hanteren van het groepsproces p. 163-194.
- Methodisch begeleiden SAW 3 &4: Thema 10 Werken met groepen, p 325-358.
- Van de straat. De straatcultuur van jongeren ontrafeld. Frank van Strijen.
- Dit is mijn leven, vriend. Begeleiden van jongeren in de straatcultuur. Arjan Bolt & Irna van der Wekke. Pag. 111-134.
- Handboek Groepsdynamica van Jan Remmerswaal

Principe 5. Werken met de omgeving van jongeren

Werken met de omgeving zet je tot slot in om jongeren steun en kansen te bieden om hun leven verder vorm te geven binnen de samenleving. De omgeving speelt een grote rol in de ontwikkeling van jongeren (Bernstein, 1964; Brasil & Koller, 2008; Rikers, 2009). Enerzijds kan de omgeving onderdeel zijn van eventuele problemen van jongeren, bijvoorbeeld in conflicten die jongeren hebben met bewoners en/of ondernemers in de buurt. Anderzijds biedt de omgeving jongeren kansen om hun leven verder vorm te geven. Bijvoorbeeld doordat jongeren in contact komen met een cultureel project in de buurt waarbinnen zij ruimte krijgen om hun talenten te ontdekken en te ontplooien. Als Ambulant jongerenwerker ben je als het ware een brug tussen jongeren en de omgeving. In de omgeving van jongeren zijn drie belangrijke betrokkenen te onderscheiden:

Ouders/ verzorgers

Het contact met ouders biedt inzicht in de thuissituatie van een jongere en ouders kunnen ondersteunen bij het oplossen van problemen van de jongeren (Barquioua et al., 2010; Veenbaas et al., 2011). Met name voor meiden geldt dat zij vaak de toestemming van ouders nodig hebben als zij willen deelnemen aan bepaalde activiteiten of gebruik willen maken van specifieke voorzieningen (Gemmeke et al., 2011; Kelderman & Jezek, 2010; Veenbaas et al., 2011).

'Zoals een tijdje geleden was er heel veel overlast op het plein. Dan gaan we met die jongeren en ouders in gesprek over wat er speelt. Dan leggen we uit dat er klachten zijn en bespreken we deze klachten.' (Ambulant jongerenwerker)

Er kunnen redenen zijn om ouders niet te betrekken. De thuissituatie van jongeren kan deel zijn van problemen die jongeren hebben. Overleg daarom met de jongere in kwestie of hij/zij ermee instemt

voordat je contact opneemt met zijn/haar ouders. In plaats van contact met ouders kun je er ook voor kiezen om andere familieleden te betrekken zoals een oudere broer of zus.

Voor meer informatie over het betrekken van ouders/verzorgers van jongeren in de straatcultuur zie:

- Dit is mijn leven, vriend. Begeleiden van jongeren in de straatcultuur. Arjan Bolt & Irna van der Wekke. Pag. 111-134.

De buurt

Net als voor de thuissituatie, geldt ook voor de buurt dat zij zowel oorzaak van de problemen van jongeren kan zijn, als jongeren kansen kan bieden. Onder de buurt wordt verstaan: bewoners en plaatselijke ondernemers. Maar ook buurtinitiatieven, verenigingen en culturele broedplaatsen. Er zijn vier reden om contact te onderhouden met de buurt:

- om informatie in te winnen over groepen jongeren (zie ook stap 1 oriënteren en stap 4 signaleren). Vooral de lokale ondernemers in de buurt zoals de sigarenboer of de eigenaar van de snackbar kunnen je veel vertellen als jongeren regelmatig hun tijd bij hen doorbrengen.
- om te bemiddelen tussen jongeren en de buurt, als er sprake is van een conflict. Je probeert beide partijen met elkaar in gesprek te brengen waarbinnen de inzet is om begrip te krijgen voor elkaar en gezamenlijk afspraken te maken.
- als er door jongeren een buurtactiviteit wordt georganiseerd. Een buurtactiviteit kan tevens goed werken om bestaande vooroordelen over elkaar weg te nemen en negatieve beeldvorming tegen te gaan.
- om kansrijke relaties tussen jongeren en ondernemers of projecten te realiseren. Deze relaties kunnen bijvoorbeeld voor jongeren leiden tot een stageplek, een betaalde werkplek, talentontwikkeling of een betekenisvolle relatie. Meer informatie over het samenwerken met de buurt staat in deel 3 Organisatie.

Formele sociale infrastructuur

Met de formele sociale infrastructuur zoals (schuld)hulpverlening, politie, school en de gemeente werk meestal je structureel samen. De wijze waarop je deze organisaties betrekt hangt af van de situatie in de buurt en de problematiek en behoeften van de jongeren waarmee je contact hebt. Wanneer bijvoorbeeld jongeren te maken hebben met schulden, dan zul je veel contact hebben met schuldhulpverlening. En als er overlast wordt ervaren van bewoners in de buurt, zul je veel contact hebben met de politie.
Voor meer informatie over het samenwerken met de formele sociale infrastructuur, zie deel 3 Organisatie.

Samenwerken met de politie
In kwesties rondom overlast, grensoverschrijdingen en criminaliteit komt het jongerenwerk vaak de politie tegen. De samenwerking tussen het jongerenwerk en de politie heeft in het verleden tot veel spanningen geleid. Deze spanningen waren enerzijds het gevolg van verschillende belangen van de politie (veiligheid, rust op straat) en het jongerenwerk (perspectief bieden aan jongeren). Anderzijds was er een verschil in aanpak. Zo kan het voorkomen dat een politie een jongere beboet voor vernielingen terwijl het jongerenwerk een jongere net gemotiveerd heeft om te gaan kickboxen en daardoor geen tijd meer heeft om op straat rond te hangen.(Schellekens, 1998; Veenbaas et al., 2011). Jarenlange ervaring heeft geleid tot helderheid over de taak van de politie en de taak van het jongerenwerk Vaak zijn hierover concrete afspraken gemaakt tussen politie en jongerenwerk. (Barquioua et al., 2010; Ferweda & Kloosterman, 2006; Schellekens, 1998). Voor het jongerenwerk in Amsterdam zijn deze afspraken vastgelegd in de Gedragscode Jongerenwerkers Amsterdam (OSA, 2012).

Opdrachten bij deel 4

Opdracht 4: Betekenisrelatie

'Ja het is ook wel echt het gevoel dat je ze geeft, dat je hun echt gelooft omdat hun waarheid ook echt hun waarheid is. Beetje in hun schoenen verplaatsen, beetje meegaan in hun wereldje en dan denken ze van 'hey die begrijpt mij wel' en dat geeft geen weerstand.'(Ambulant jongerenwerker)

- Wat zet jij in om een betekenisrelatie op te bouwen met jongeren?

Opdracht 5: Aansluiten bij de leefwereld

Om aan te sluiten bij de leefwereld van jongeren speelt het dilemma over afstand en nabijheid. Er bestaat een risico dat je zelf onderdeel wordt van de leefwereld van jongeren. Een professionele afstand is nodig om op een professionele manier jongeren ondersteuning te bieden.

- Kun je een voorbeeld noemen waarin jij werd geconfronteerd met dit dilemma?
- Hoe heb jij hierin gehandeld?
- Zou jij het in de toekomst op dezelfde manier handelen of anders?

Opdracht 6: Ruilmiddelen
Vul in de onderstaande tabel in welke ruilmiddelen jij inzet in het contact met jongeren.

Methodische stappen	**Type ruilmiddelen**
1.Orienteren	
2.Contact leggen	
3.Relatie opbouwen	
4.Signaleren	
5.Perspectief bieden	

Opdracht 7: Groepswerk

- Omschrijf hoe een groep waar jij veel contact mee hebt is opgebouwd.
- Welke rollen zijn er te onderscheiden binnen de groep? (zie kader ..)
- Zijn er subgroepen te onderscheiden?
- En hoe gaan jongeren met elkaar om?

Een groep jongens ontmoet elkaar vaak 's avonds na 22:00 uur op een schoolpleintje. Ze rijden wat rond op de scooters, drinken bier en lachen luidruchtig om elkaars grappen. Via de politie heb je begrepen dat bewoners rondom het pleintje zich erg storen aan het luidruchtige gedrag van de groep jongeren. Je kent de groep niet goed, maar wilt na aanleiding van deze melding contact gaan leggen.

- Welke strategie zet jij in om met de groep in gesprek te komen over deze situatie en te werken aan een oplossing?

Opdracht 8: Betrekken van de omgeving van jongeren

‘Mensen die een snackbar hebben of een belhuis, dat zijn wel mijn vaste contacten. Zij zijn echt onze ogen als wij er niet zijn. Zij vertellen mij later: “hey er is dit of dat gebeurd”. Want heel vaak hangen jongeren daar voor de deur.’ (Ambulant Jongerenwerker)

- Heb jij contact met lokale ondernemers of buurtbewoners tijdens het veldwerk?
  Zo ja: wat levert het contact met hen op?
  Zo niet: wat zou het betrekken van ondernemers of buurtbewoners kunnen opleveren voor de jongeren waar jij contact mee hebt?

DEEL 5 AANSTURING

Dit deel van de beschrijving is primair bedoeld voor teamleiders of meewerkend voormannen en -vrouwen binnen het jongerenwerk die leiding geven aan Ambulant Jongerenwerkers. In dit deel wordt ingegaan op werken in een team, de aansturing, het verantwoorden van resultaten, het waarborgen van de veiligheid en het organiseren van deskundigheidsbevordering.

Methodiek Ambulant Jongerenwerk
Deel 5. Aansturing - Samenstelling team - Management - Deskundigheidsbevordering - Waarborgen van de veiligheid

5.1 Samenstelling team

Werken in teamverband is belangrijk om de kwaliteit en continuïteit van het Ambulant Jongerenwerk te kunnen waarborgen. Werken in teamverband binnen het Ambulant Jongerenwerk krijgt op twee manieren invulling. Ten eerste lopen veel Ambulant Jongerenwerkers gezamenlijk hun rondes. Dit is een manier om elkaar inhoudelijk ondersteuning te bieden, elkaar te motiveren en te ontwikkelen. Twee mensen zien en horen meer dan een. Jongerenwerkers kunnen elkaar aanvullen in het contact met jongeren en na afloop samen terugblikken (zie ook deel 4 bij terugblikken). Ambulant Jongerenwerkers maken ten tweede vaak deel uit van team dat samen de verantwoordelijkheid draagt voor het totale jongerenwerk (locatiegebonden / ambulant / individuele begeleiding) in een bepaald gebied. Het team deelt onder andere de kantoorruimte, hebben regelmatig team-overleggen en voeren gezamenlijk projecten en/of activiteiten uit.

Het is aan te bevelen om de samenstelling van het team van ambulant werkers af te stemmen op de etnische achtergrond en sekse van de groepen jongeren die de organisatie in de buurt beoogt te bereiken. Een etnisch divers team (qua sekse, ervaring en culturele achtergrond) is noodzakelijk om goed te kunnen werken met jongeren van verschillende culturele achtergronden (Broekx, 2002; Otten & Jongerenwerkteam Iriszorg Nijmegen, 2007). Het draagt eraan bij dat er verschillende kwaliteiten voor jongeren beschikbaar zijn en dat jongeren zich kunnen identificeren met jongerenwerkers. De aanwezigheid van vrouwelijke werkers, draagt bij aan de toegankelijkheid voor meiden (Adema, 1995; Boonstra & Wonderen, 2009).

Een specifiek aandachtpunt voor de samenstelling van het team is het opleidingsniveau van de teamleden. Om de kwaliteit van het Ambulant Jongerenwerk te waarborgen gaat de voorkeur uit naar het werken met een team waarin hbo-professionals, eventueel aangevuld Mbo-professionals. Daarnaast zijn jongerenwerkers met ervaringskennis (streetwise) beter in staat om aan te sluiten bij de leefwereld van jongeren en kunnen van daar uit versneld een betekenisrelatie opbouwen met jongeren.

5.2 Management

Het team van (ambulant) jongerenwerkers dient aangestuurd te worden door een jongerenwerker met coördinerende taken of een teamleider. De aansturing op het primaire proces kan praktisch vorm krijgen door regelmatig teamvergaderingen te organiseren waarin aandacht is voor de dagelijkse gang van zaken, werkafspraken, casuïstiek, de methodiek van Ambulant Jongerenwerk en verantwoording van resultaten.
In het teamoverleg is het heel belangrijk dat er tijd is voor het bespreken van casuïstiek en dilemma's. Dit biedt mogelijkheden voor jongerenwerkers om te reflecteren op hun handelen en van elkaar te leren. Door ervaringen te delen groeit er bovendien een gezamenlijke aanpak als team.

Een ander belangrijk aandachtspunt voor de teamleider is erop toezien dat Ambulant Jongerenwerkers enerzijds een stevige binding hebben in de organisatie en anderzijds de ruimte en het mandaat krijgen om zelf vorm te geven aan hun contact met jongeren, inclusief toegang tot de daarbij behorende middelen (Kelderman, 2002; Verhagen, 2008). Het vraagt om het zoeken naar een balans tussen structuur en vrijheid (Kelderman, 2002).
Aanvullend op de teamvergaderingen kan er zo nu en dan (wekelijks of maandelijks) een bilateraal overleg plaatsvinden tussen teamleider en Ambulant jongerenwerker met het doel om de kwaliteit van functioneren van de individuele werkers te bespreken.

Aandacht voor de individuele kwaliteit van de Ambulant Jongerenwerker is van groot belang, juist omdat de persoon het belangrijkste instrument is in het contact met jongeren. Een belangrijk aandachtspunt hierbinnen is de persoonlijke werkelijkheid van de werker. Deze werkelijkheid kan waarnemingen en de interpretaties en daarmee ook de positie die de jongerenwerker in het proces vervult beïnvloeden.

Tot slot onderhoudt de teamleider contact met de opdrachtgever en de formele samenwerkingspartners. Hij/zij is verantwoordelijk voor de afspraken met de opdrachtgever en formele samenwerkingspartners en het verantwoorden van de resultaten. De teamleider informeert de jongerenwerkers hierover, betrekt hen bij het formuleren van de opdracht en samenwerkingsafspraken en ziet toe op het registreren van resultaten. Aandachtspunt bij dit laatste punt is dat jongerenwerkers de beschikking hebben over een gebruiksvriendelijk registratiesysteem dat bijdraagt aan de kwaliteit van het werk en dus voldoende inzicht biedt in resultaten.

Ruilmiddelen

Ambulant Jongerenwerkers hebben de opdracht om jongeren te binden aan de samenleving en jongeren te leren om verantwoordelijkheid te dragen voor het eigen leven. Om te werken aan deze doelen is het belangrijk dat zij jongeren iets kunnen bieden waarmee zij kunnen ervaren dat het ingaan op het aanbod voor hen persoonlijk een meerwaarde heeft, ofwel hen iets positiefs kan opleveren. Een belangrijke randvoorwaarde voor het Ambulant Jongerenwerk is dat jongerenwerkers gebruik kunnen maken van deze middelen. (zie voorbeelden methodisch principe 3 Ruilmiddelen).

5.3 Deskundigheidsbevordering

Ambulant Jongerenwerk is zwaar en moeilijk werk. Om die reden is goede begeleiding van werkers noodzakelijk (Milburn et al., 2000; Veenbaas et al., 2011). Het bieden en organiseren van deskundigheidsbevordering is nodig om ervoor te zorgen dat de kwaliteit van het Ambulant Jongerenwerk wordt gewaarborgd, jongerenwerkers scherp blijven en zich professioneel kunnen ontwikkelen.
Deskundigheidsbevordering kan verschillende vormen hebben, uiteenlopend van:

- eendaagse of meerdaagse trainingen over bijvoorbeeld straatcultuur, motiverende gespreksvoering of drugs.
- het organiseren van intervisie tussen jongerenwerkers gericht op het analyseren van professionele dilemma's die ambulant jongerenwerkers in het werkveld tegenkomen (jongerenwerkers leren van elkaar door te reflecteren op hun handelen);
- het bieden van de mogelijkheid om een opleiding te volgen.

Naast dat de organisatie scholing aanbiedt kunnen jongerenwerkers zelf ook hun deskundigheid bevorderen door te sparren met collega's, literatuur en internet te raadplegen of congressen te bezoeken. Vaak is het organiseren van deskundigheidsbevordering een prestatieafspraak tussen opdrachtgever en opdrachtnemer. Tevens is het de Cao Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening vastgesteld dat de werkgever een plan opstelt waarin de scholings- en loopbaanmogelijkheden alsmede studiefaciliteiten van de werknemers zijn opgenomen (CAO W&MD 2008-2011).

5.4 Waarborgen van de veiligheid

Omdat Ambulant Jongerenwerkers werken in de leefomgeving van jongeren, bestaat er meer dan bij accommodatiegebonden werken het risico dat zij in agressieve en onveilige situaties belanden. Om de veiligheid van werkers te waarborgen is het nodig dat teamleiders maatregelen treffen. Deze maatregelen kunnen worden opgenomen in een veiligheidsprotocol. We zetten drie belangrijke maatregelen op een rij.

Het werken in koppels

Bij voorkeur voeren jongerenwerkers het veldwerk uit in teams van twee personen (Milburn et al., 2000). Indien de capaciteit het niet toelaat om in koppels het veldwerk uit te voeren kun je:

1) onderzoeken of er mogelijkheden zijn om een koppel te vormen in samenwerking met collega-instellingen. (zie ook Combi-team in het kader over structurele samenwerking in Deel 3 Organisatie)
2) ervoor kiezen om alleen op bepaalde momenten in koppels veldwerk uit te voeren. Bijvoorbeeld als er contact wordt gelegd met jongeren die door netwerkpartners worden gelabeld als 'mogelijk gevaarlijk' of tijdens veldwerk in de late avonduren.
3) afspreken dat jongerenwerkers (die alleen lopen) direct contact opnemen met de teamleider zodra zij verwachten in een onveilige situatie te belanden.

Samenwerking met de politie

Een andere manier om de veiligheid van de Ambulant jongerenwerkers te waarborgen is door nauw samen te werken met de politie. Dit kan op drie manieren:

1) de politie vooraf informeren over de mogelijk onveilige situatie die kan ontstaan. Door deze waarschuwing kan de politie snel ter plekke zijn wanneer dit nodig is.
2) samen met de politie contact leggen met de 'gevaarlijke' groep.
3) door een *rescue* telefoon mee te nemen. Via een snelkeuzetoets wordt bij een onveilige situatie direct de politie ingeschakeld.

Het is daarnaast erg belangrijk dat er heldere afspraken worden gemaakt met de politie en andere relevante netwerkpartners over het melden van strafbare feiten en wie er bijvoorbeeld aangifte doet als de jongerenwerker zelf slachtoffer is van strafbare feiten (OSA, 2012). Om de persoonlijke veiligheid van jongerenwerkers te waarborgen is het aan te bevelen om aangifte te doen vanuit de organisatie in plaats vanuit de persoon.

Volgen van agressietraining

Tot slot kun je als organisatie een agressietraining organiseren waarbinnen het team van jongerenwerkers handvatten krijgt aangereikt over omgaan met agressieve jongeren.

LIJST MET LASTIGE BEGRIPPEN

Betekenisrelatie: het contact tussen de jongerenwerker en de jongere is dermate open, diepgaand en van belang dat het verschil kan maken in het leven van jongeren (idema et a;., 2010; Montfoort et al., 2010)

Doelgroep formulering: een algemene beschrijving van de groep jongeren die je met de werkwijze wilt bereiken. In de doelgroep formulering kun je onder andere gegevens opnemen over: geslacht, leeftijd, maatschappelijke positie, sociale omgeving en eventuele bijzondere kenmerken.

Doorleiden: jongeren in contact brengen met instanties of organisatie die (mogelijk) aansluiten bij hun behoeften of problemen.

Grootstedelijk jongerenwerk: professioneel jongerenwerk dat uitgevoerd wordt in grote steden in Nederland. In vergelijking met het jongerenwerk op het platteland wordt er binnen grootstedelijke gebieden gewerkt met grotere diversiteit aan doelgroepen en werkwijzen.

Ketensamenwerking: een structuur voor samenwerking van organisaties waarbij de dienstverlening van de verschillende organisaties op elkaar is afgestemd. Voorbeelden hiervan zijn het netwerk 12+, Zorgadviesteam en het Ouder-Kind-Team. .

Kwetsbare jongeren: Jongeren met complexe problemen op diverse levensterreinen. Het is juist de opeenstapeling van problemen wat deze groep kwetsbaar maakt. Bijvoorbeeld jongeren met problemen op het gebied van onderwijs, de thuisomgeving, werk, wonen of financiële huishouding.

Methodiekbeschrijving: praktische leidraad van een bepaalde werkwijze. Het doel, de doelgroep en de aanpak zijn dusdanig uitgewerkt dat je er meteen mee aan de slag kan.

Methodische principes: het gereedschap van de jongerenwerker dat hij/zij nodig heeft om de doelen van de werkwijze te kunnen bereiken en te kunnen werken met de doelgroep. De methodische principes geven inhoudelijk richting aan het contact dat de jongerenwerker heeft met jongeren.

Methodische stappen: geven de volgorde van handelen van de jongerenwerker aan in contact met jongeren.

Motiverende gespreksvoering: een veelgebruikte methode om cliënten te stimuleren hulp te zoeken voor of zelf aan de slag te gaan met hun problemen of hun (ongezonde) levenswijze (Bartelink, 2013).

Normatief handelen: het kritisch en reflectief kunnen omgaan met de normen en waarden die het professionele handelen mede bepalen en de vragen en dilemma's die daarbij horen.

Normatief reflecteren: verwijst naar het morele bewustzijn en oordelingsvermogen dat nodig is om in contact met jongeren en hun omgeving in de dagelijkse praktijk beslissingen te kunnen nemen over de uitvoering van het beroep (Metz 2013).

Outreachend werken: is op een proactieve manier contact leggen met mensen die wellicht hulp behoeven maar die zelf niet om hulp vragen of geen hulp krijgen (Van Doorn et al. 2008, p.21).

Pedagogische civil society: gemeenschappelijke activiteiten van burgers rondom het grootbrengen van kinderen en jongeren.

Pedagogisch concept: de visie van de organisatie op de wijze waarop zij bijdraagt aan de opvoeding van jongeren.

Pedagogische opdracht: betreft de rol van het jongerenwerk in het opvoeden van jongeren.

Pedagogische relatie: de opvoedrelatie van de jongerenwerker met de jongere.

Peergroup: een groep mensen uit de samenleving, die een vergelijkbare leeftijd, status, belang of belangstelling heeft. Peergroup wordt ook wel genoemd: vriendengroep.

Professionaliteit: het deskundig, op een kwalitatief goede manier uitoefenen van een beroep door de beroepskracht

Registreren: het vastleggen van informatie en gegevens om inzicht te kunnen krijgen in de resultaten van de werkwijze.

Sociaal-agogische werkwijze: werkwijze die wordt ingezet door een agogische professional met de bedoeling dat mensen zich op de een of andere manier ontwikkelen (Brinkman, 2009).

Sociale en culturele codes: omgangsvormen waarnaar mensen binnen een groep of een samenleving zich richten.

Sociale infrastructuur: het geheel van formele en informele organisaties, diensten, voorzieningen en betrekkingen die het mogelijk maakt dat mensen in redelijkheid in sociale verbanden (buurten, groepen, netwerken, huishoudens) kunnen leven en kunnen participeren in de samenleving. (Engbersen & Sprinkhuizen,1998).

Formele sociale infrastructuur: instanties op het terrein van onderwijs, hulpverlening (zorg) en maatschappelijke dienstverlening.

Informele sociale infrastructuur: sociale verbanden op persoonlijke basis. Voorbeelden hiervan zijn bewonersorganisaties, ondernemers en sportverenigingen.

Veldwerk: momenten waarop jongerenwerkers actief zijn binnen de leefomgeving van jongeren in de vorm van oriënteren, contact leggen, relatie opbouw, signaleren en perspectief bieden.

Vindplaatsen: locaties of ruimtes waar jongeren (de doelgroep) graag komen in hun vrije tijd.

Zorgmijders: mensen die niet om ondersteuning of hulp durven of willen vragen.

GERAADPLEEGDE LITARATUUR

- Abdallah, S., M. Kooijmans en T. Raven (2013) *Perspectieven op Talentontwikkeling in het jongerenwerk. Succeservaringen, Rolmodellen en het Rechte Pad.* Amsterdam: Hogeschool van Amsterdam, Lectoraat Youth Spot.
- Abvakabo FNV & CNV Publieke Zaak (2009) *CAO Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening 2008-2011.* Maarssen: Reed Business.
- Adema, M. (1995) Jongeren praten mee in Hilversum. Jongerenopbouwwerk, intermediair tussen jongeren en organisaties. *Tijdschrift Voor Jeugdhulpverlening En Jeugdwerk, 7*(10), 59-65.
- Anderson-Butcher, D. & S.J. Cash (2010) Participation in Boys & Girls Clubs, vulnerability and problem behaviors. *Children and Youth Services Review* 32, 672-678.
- Barquioua, N., B. v Mossel & H. Paulides (2010) *Adviseurs van de straat. Werkwijze Ambulant Jongerenwerk.* Rotterdam: Stichting Welzijn Feijenoord / Jongerenwerk IJsselmonde (JIJ).
- Bartelink (2013) *Wat werkt: Motiverende gespreksvoering?* NJI. Geraadpleegd op: 17 oktober 2013. http://www.nji.nl/nl/%28311053%29-nji-dossierDownloads-Watwerkt_Motiverendegespreksvoering
- Bernstein, S. (1964) *Youth on the streets. Work with alienated youth groups*. New York: Association Press.
- Boonstra, N., & R. van Wonderen (2009) *Het goede voorbeeld. Leefbare buurten door de inzet van 'jongeren van de straat'.* Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.
- Brasil, K. T., & S. H. Koller (2008) Adolescence and youth at risk situation: Social network and protective factors. *Estudos De Psicologia, 13*(2), 165-174.
- Brinkman, J. (2009) *Voor de verandering. Praktische inleiding in de agogische theorie*. Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers.
- Broekx, I., M. Drabbe en J. Robinson (2002) V*eilige vindplaatsen. Methodiek van het straathoekwerk (I)*. Amsterdam: Stichting Streetcornerwork.
- Crone, E. (2008). *Het puberend brein. Over de ontwikkeling van de hersenen in de unieke periode van de adolescentie*. Amsterdam: Uitgeverij Bert Bakker.
- Doorn, L. v., & Etten, Y. van Etten en M. Gademan (2008). *Outreachend werken. handboek voor de werkers in de eerste lijn.* Bussum: Coutinho.
- Engbersen, R. & A. Sprinkhuizen (1998). De noodzaak van investeren in de sociale infrastructuur. In: *De Staatscourant*, nr 142, 30 juli 1998.
- Ewijk, H. van (1992) *Methodiek in het jeugdwerk: basisleerboek jeugd en-jongerenwerk*. Houten: BohnStafleu van Loghum.
- Fabri, W. (2009) Jongerenwerk moet voldoen aan steeds hogere eisen. In: *Jeugd&Co Kennis* 01, p. 17-26.
- Gemmeke, M., P. Hilverdink, A. Hoogenes, M. Valkestijn, C. Vink & M. Smid (2011) *De emancipatie van het jongerenwerk.* Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.
- Hermanns, J. M. S. (2007). Opvoeden en opgroeien: een visie achter het beleid. In P. A. H. Lieshout, M. S. S. van der Meij, & J. C. I. de Pree (Eds.), *Bouwstenen voor een betrokken jeugdbeleid. WRR Verkenningen*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Ferweda, H., & Kloosterman, A. (2006). *Jeugdgroepen in beeld. stappenplan en randvoorwaarden voor de shortlistmethodiek.* Arnhem: Bureau Beke.
- Hoorik, I. v. (2011). *(Hoe) werkt talentontwikkeling bij "risicojongeren"? literatuuronderzoek.* Utrecht: Nederlands Jeugd Instituut.
- Idema, W. S., Krooneman, P. S., & Rigter, J. A. E. (2010). *Evaluatie Bijzondere trajecten risicojongeren 2008 – 2009*. Amsterdam: Regioplan.
- Kelderman, I. (2002). *Straathoekwerk*. Amsterdam: Stichting Streetcornerwork.
- Kelderman, I. & R. Jezek (2010) *Sterk op straat. Methodische uitgangspunten van streetcornerwork.* Amsterdam: Streetcornerwork.

- McLeod, G. (2010) Advising and mentoring. In T. Jeffs, & M. K. Smith (Eds.), *Youth work practices* (pp. 101-110) Hampshire: Palgrave, Macmillan.
- Metz, J. (2011) *Ambulant jongerenwerk. Vinden, binden, motiveren en doorleiden. De actuele relvantie van de klassieker*. Amsterdam: Hogeschool van Amsterdam, Lectoraat Youth Spot.
- Metz, J. (2011a) *Kleine stappen, grote overwinningen. Jongerenwerk: historisch beroep met perspectief.* Amsterdam: SWP.
- Metz, J. (2012). Jongerenwerk als werkplaats voor professionalisering. In: *Journal of Social Intervention: Theory and Practice,* volume 21, issue 1, p. 18-36.
- Metz, J. (2013) *De waarde(n) van het jongerenwerk. Lectorale rede. Uitgesproken op dinsdag 8 oktober 2013.* Amsterdam: Hogeschool van Amsterdam.
- Metz, J., K. Koops en J. Sonneveld (2013) *'Wij zijn de brug naar zelf aan de slag gaan'. Onderzoeksrapport over de werking en resultaten van Ambulant Jongerenwerk in de grote stad. Aflevering 2 van het meerjarig onderzoek Portfolio Jongerenwerk*. Amsterdam: Hogeschool van Amsterdam / Lectoraat Youth Spot.
- Milburn, T., Forsyth, B., Stephen, S., & Woodhouse, H. (2000). *Thinking on your feet. outreach and detached youth work with vulnerable young people.* Edinburgh: Prince Trust.
- Montfort, V., Opvoedhulp, S. J. en, & Schrikkergroep, W. (2010). *NPT - LVB. Nieuwe perspectieven bij terugkeer. Nazorg en preventie van terugval voor jongeren met een lichtverstandelijke beperking na vrijheidsbeneming*. Amsterdam. Retrieved from http://www.williamschrikkergroep.nu/upload/pages/NPT-LVB.pdf.
- Oenen, S., J. Metz, I. van Hoorik, P.P. Bakker & P. Hilverdink (2011) *De waarde van jeugdwelzijnswerk. Een werkveldbeschrijving van het kinder-, tiener- en jongerenwerk.* Utrecht: NJi.
- OSA (2012) *Gedragscode jongerenwerk en veldwerk Amsterdam.* Amsterdam: OSA (Vereniging voor de sociale sector)
- Otten, J., & Jongerenwerkteam Iriszorg Nijmegen. (2007) *De liefde ligt op straat. over jongeren en straathoekwerk*. Nijmegen: Quixot.
- Raven, T. (2013) Van volger tot voorbeeld: Hichams Traject. In: Abdallah, S., M. Kooijmans en T. Raven (2013) *Perspectieven op Talentontwikkeling in het jongerenwerk. Succeservaringen, Rolmodellen en het Rechte Pad.* Amsterdam: Hogeschool van Amsterdam, Lectoraat Youth Spot.
- Rikers, R. (2009). *Van dubbeltje tot kwartje. oratie*. Rotterdam: Erasmus Universiteit.
- Schellekens, J. (1998) *Hoeklijnen Ambulant Jongerenwerk*. Utrecht: SWP.
- Schellekens, J. (2013) *De grote vergissing in het jongerenwerk: de Vertrouwensrelatie.* Retrieved from: http://www.jeugdenjongerenwerk.nl/wp-content/uploads/2012/05/De-grote-vergissing-in-het-jongerenwerk-de-vertrouwensrelatie.pdf
- Streetcornerwork (2013) *Brochure Streetcornerwork 2013.*
- Veenbaas, R., J. Noorda & H. Ambaum (2011) *Handboek modern jongerenwerk. Visie methodiek en voorwaarden.* Amsterdam: VU Uitgeverij.
- Verhagen, R. (2008). *Ambulant Jongerenwerk Maastricht en Gulpen-wittem. praktijkvoorbeeld.* Utrecht: Movisie.
- Vonk, D. (2012) *Ketenen of ontketenen? Onderzoek naar de (on)mogelijkheden van ketens in het maatschappelijk veld.* Dordrecht: Gemeente Dordrecht.
- Winter, M. de (2011). *Verbeterde wereld begin, bij de opvoeding. Van achter de voordeur naar democratie en verbinding*. Amsterdam: SWP.

BIJLAGE 1

Hoe is de methodiek tot stand gekomen?

De methodiek Ambulant Jongerenwerk is een product van het Lectoraat Youth Spot en maakt onderdeel uit van het meerjarige onderzoeksproject Portfolio jongerenwerk. Inzet van het onderzoeksproject Portfolio jongerenwerk is het inzichtelijk en overdraagbaar maken van de werkzame bestanddelen en de resultaten van het jongerenwerk. De ontwikkeling naar *evidence based* werken in de sociale sector versterkt de behoefte aan inzicht in de werkzame bestanddelen en resultaten van het jongerenwerk in het algemeen (Metz, 2012). Aanleiding voor het project vormt de noodzaak voor de professionalisering van het jongerenwerk (Fabri 2009). Binnen dit project werken verschillende jongerenwerkaanbieders samen met studenten van diverse sociaal-agogische opleidingen, docenten en onderzoekers.

Met het Portfolio jongerenwerk onderzoekt Youth Spot jaarlijks één specifieke werkwijze aan de hand van een vaste systematiek. In dit onderzoek staan de werkstijlen en de strategieën van jongerenwerkers centraal die worden verbonden met doelen en resultaten. Door een vaste systematiek te hanteren is het mogelijk om op basis van losse beschrijvingen van de verschillende aanbieders, één methodiekbeschrijving te maken. Door dit project de komende jaren te herhalen voor diverse activiteiten of werkwijzen van het jongerenwerk, zal er een *body of knowledge* ontstaan die omvangrijk genoeg is om het samen te voegen in een handboek jongerenwerk.

Het Ambulant Jongerenwerk is beschreven als werkwijze binnen het grootstedelijk jongerenwerk, gepositioneerd in de literatuur en op resultaten onderzocht. Het onderzoek is gebaseerd op praktijkbeschrijvingen van vijf Ambulant Jongerenwerkpraktijken die gezamenlijk een goede afspiegeling vormen van het Ambulant Jongerenwerk als werkwijze binnen het grootstedelijk, professionele jongerenwerk in een multiculturele stad. De uitkomsten zijn gebaseerd op een combinatie van documentanalyse, observaties, diepte-interviews, registratiegegevens, vragenlijsten, focusgroepen en literatuuronderzoek.

Wie hebben er meegewerkt?

- Vijf teamleiders en 18 jongerenwerkers van de organisaties IJsterk, Dock, Streetcornerwork en Combiwel.
- Studenten van de minor ‘Jongerenwerk in de grote stad’ van de Hogeschool van Amsterdam: Joyce Grobben, Géniva Markiet, Madieke Zaad, Dilly Timmer, Shuwendley Adelina, Priscilla Huisraad, Lora Hoogland, Laura Fé Albers, Abdel Samad Bouali, Sadik Kaynak, Jacqueline Supheert, Jamila Ait Lamkadem, Michel Domingos Costa, Bart Jetten, Angelique Braas, Marie Jane Haagstam, Rosanne ter Steege, Ichelle van Dijke, Kelly Duif, Karen de Boer, Haidy Guirguis , Nura van der Sluis en Naomi Kempenaar.
- Docenten van de opleiding Culturele en Maatschappelijke vorming: Joris Steutel, Johan de Blauw, Jan Terwisscha Van Scheltinga en Sebastian Abdallah.
- Onderzoekers van Youth Spot: Judith Metz, Jolanda Sonneveld en Kamiel Koops
- Deelnemers leesgroep onderzoeksrapport ‘Wij zijn de brug naar zelf aan de slag gaan’: Lidewiet Driessen (ROC TOP), Adil Zioui (IJsterk), Joris Steutel (HvA CMV), Joost van Hienen (Streetcornerwork), Mehdi Ghabri (Streetcornerwork), Mohamed Ajuau (Combiwel)
- Deelnemers leesgroep methodiekbeschrijving Ambulant Jongerenwerk: Lidewiet Driessen (ROC TOP), Rachid Rharissi (ROC TOP), Adil Zioui (IJsterk), Said Awad (HvA Youth Spot), Noor de Boer (HvA Youth Spot), Mehdi Ghabri (Streetcornerwork) en Mourad Ezzoubaa (Streetcornerwork).

BIJLAGE 2

Literatuur voor verdieping

- Aben, S, P. Cup, G. de Jong, M. Linssen en J. Verhoeven (2011) *Sociaal-Cultureel Werk, SAW 4.* Arnhem: Angerenstein.
- Angerenstein (2011) *Methodisch begeleiden, SAW 3 &4.* Arnhem: Angerenstein.
- Bernstein, S. (1964) *Youth on the streets. Work with alienated youth groups*. New York: Association Press.
- Bolt, A. en I. van der Wekke (2012) *Dit is mijn leven vriend. Begeleiden van jongeren in de straatcultuur. Handboek voor professionals.* Amsterdam: SWP.
- Brinkman, J. (2009) *Voor de verandering. Praktische inleiding in de agogische theorie.* Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers.
- Delooij, J., J. Laurier en F. Gereadts (red.) (2006) *Morele oordeelsvorming en de integere organisatie.* Budel: Damon.
- Doorn, L. van, Y. van Etten en M. Gademan (2008) *Outreachend werken. Handboek voor werkers in de eerste lijn.* Bussum: Uitgeverij Coutinho.
- Haaster, K. (2008) *Denken en doen. Beter programmeren in het sociale domein*. Bussum: uitgeverij Coutinho.
- Kelderman, I. & R. Jezek (2010) *Sterk op straat. Methodische uitgangspunten van streetcornerwork.* Amsterdam: Streetcornerwork.
- Metz, J., K. Koops en J. Sonneveld (2013) *'Wij zijn de brug naar zelf aan de slag gaan'. Onderzoeksrapport over de werking en resultaten van Ambulant Jongerenwerk in de grote stad. Aflevering 2 van het meerjarig onderzoek Portfolio Jongerenwerk*. Amsterdam: Hogeschool van Amsterdam / Lectoraat Youth Spot.
- Metz, J. (2011) *Ambulant Jongerenwerk. Vinden, binden, motiveren en doorleiden. De actuele relevantie van de klassieker.* Amsterdam: Youth Spot, Hogeschool van Amsterdam.
- Milburn, T., Forsyth, B., Stephen, S., & Woodhouse, H. (2000). *Thinking on your feet. outreach and detached youth work with vulnerable young people.* Edinburgh: Prince Trust.
- Miller, W.R. & S. Rollnick (2005) *Motiverende gespreksvoering. Een methode om mensen voor te bereiden op verandering.* Gorinchem: Uitgeverij Ekklesia.
- Remmersdaal, J. (2008) *Handboek Groepsdynamica*. Amsterdam: Uitgeverij Boom en Nelissen.
- Schellekens, J. (1998) *Hoeklijnen Ambulant Jongerenwerk*. Utrecht: SWP.
- Strijen, F. van en S. Postema (red.) (2009) *Van de straat. De straatcultuur van jongeren ontrafeld.* Amsterdam: SWP.
- Veenbaas, R., J. Noorda & H. Ambaum (2011) *Handboek modern jongerenwerk. Visie methodiek en voorwaarden.* Amsterdam: VU Uitgeverij.

BIJLAGE 3

Ambulant Jongerenwerk als sociale interventie

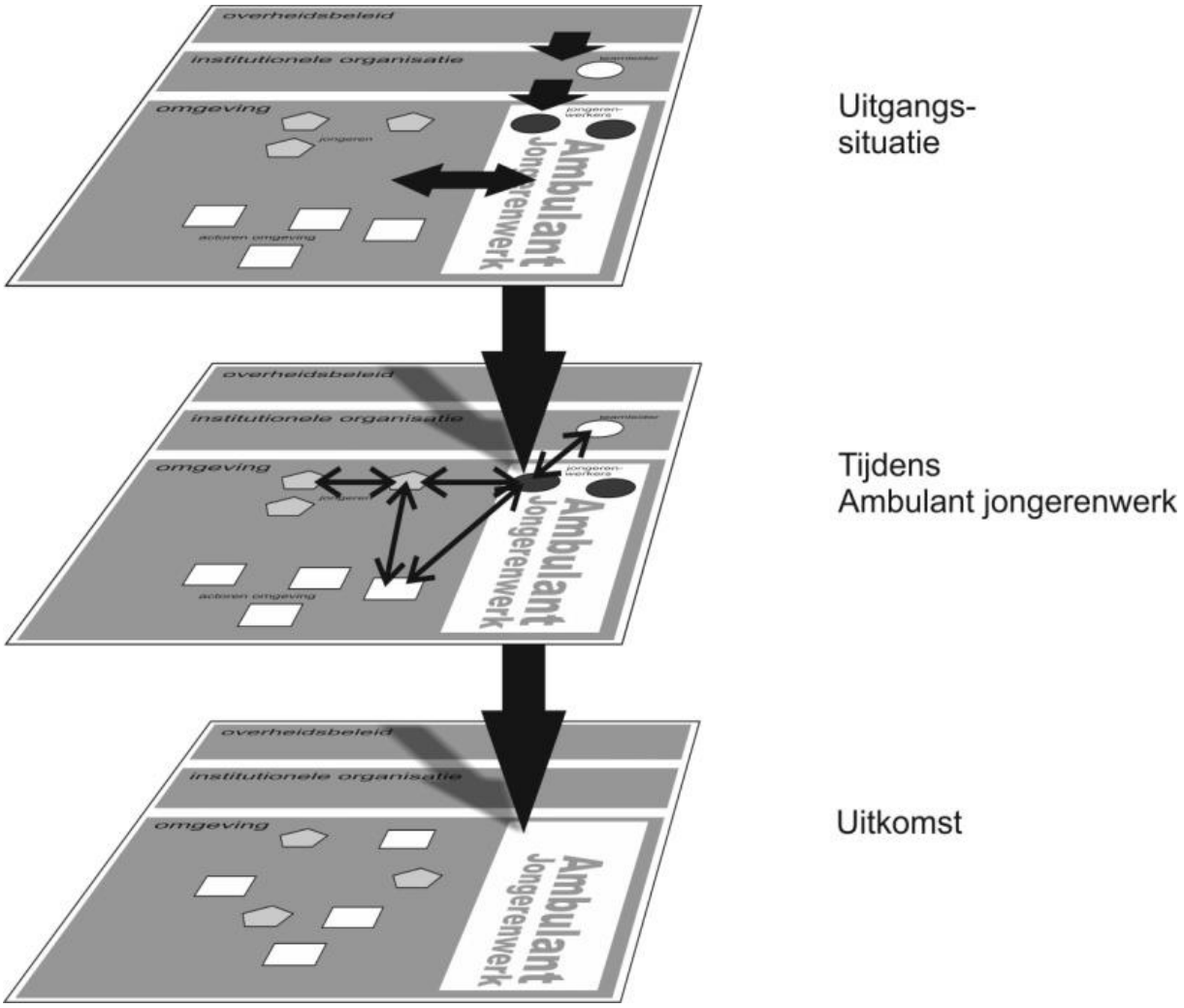

De interventie vindt plaats in de omgeving van jongeren. Ambulant Jongerenwerk wordt gestuurd vanuit het overheidsbeleid, bemiddeld door de institutionele organisatie en krijgt vorm in interactie met de jongeren en de omgeving van de jongeren. De toevoeging van de tijdsdimensie maakt zichtbaar dat Ambulant Jongerenwerk als interventie een proces is, waarin zowel jongeren als de omgeving onder invloed van het Ambulant Jongerenwerk veranderen en meer met elkaar in verbinding treden.

© Hogeschool van Amsterdam

Oktober 2013

Lectoraat Youth Spot
Kenniscentrum Maatschappij en Recht
Wibautstraat 5b
Postbus 1025
1000 BA Amsterdam
www.hva.nl/youthspot